

T. C.

MALTEPE ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

KLİNİK PSİKOLOJİ

**BAĞLANMA STİLLERİ EVLİLİK UYUMU VE
ALDATMA EĞİLİMİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ZEYNEP ŞEYMA ÇAVUŞOĞLU

081106118

Danışman Öğretim Üyesi:

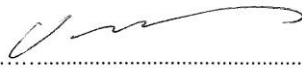
Yrd. Doç. Dr. ILGIN GÖKLER DANIŞMAN

İstanbul, Nisan, 2011

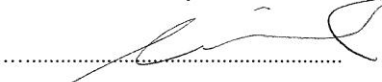
TEZ ONAY SAYFASI

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

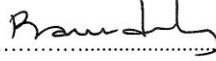
14.01.2011 tarihinde tezinin savunmasını yapan Zeynep Şeyma ÇAVUŞOĞLU'na ait "Bağlanma Stilleri, Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak Kabul Edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Ilgın GÖKLER DANİŞMAN
Jüri Başkanı
(Danışman)

Yrd. Doç. Dr. İdil KAYA BALKAN
(Üye)

Yrd. Doç. Dr. Banu YILMAZ
(Üye)

ÖNSÖZ

Tez danışmanlığımı yürüten sevgili hocam Yrd. Doç. Dr. Ilgın GÖKLER DANIŞMAN'a tezimi hazırlamaya başladığım günden bu yana bana olan inancı ve anlayışı için teşekkürü bir borç bilirim.

Bu çalışmamı yürütürken bana verdikleri akademik destek ve dostlukları için sevgili arkadaşım Çiğdem Yumbul, Gözde Bilenser ve Mehmet Ergün'e sonsuz teşekkür ederim.

Her zaman yanımda olan, sıkıntımı paylaşan ve desteğini esirgemeyen Psikoloji İstanbul Danışmanlık, Eğitim ve Araştırma Merkezi Ekibi iş arkadaşlarıma ve annem ve babama sonsuz teşekkür ederim.

Ekim, 2010

Z. Şeyma ÇAVUŞOĞLU

ÖZET

Bu araştırmada, evli kişilerde bağlanma stilleri ve bazı değişkenlere (cinsyet, eğitim dőzeyi, evlilik sőresi, çocuk sayısı) göre evlilik uyumu ve aldatma eğilimlerinin değişip değişmediği incelenmiştir.

Bu araştırmanın örneklemini, İstanbul ili sınırları içerisinde bulunan ve evli olan 217 kişi oluşturmaktadır.

Araştırmada, evli çiftlerin bağlanma stillerini belirlemek için İlişki lekleri Anketi (İA), evlilik uyumlarını ölçmek için Evlilik Uyum leği (EU) ve aldatma eğilimlerinin belirlenmesi için Aldatma Eğilimi leği (AE) uygulanmıştır.

Verilerin analizinde SPSS paket programı kullanılmış, analizlerde ise “Pearson Korelasyon Analizi” ve “ok Ynlő Varyans Analizi” (ANOVA) kullanılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, farklı bağlanma stillerine sahip olan çiftlerin evlilik uyumları ve aldatma eğilimleri arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Evlilik sőresinin evlilik uyumu üzerinde etkisi bulunmazken, evlilik sőresine göre aldatma eğilimi anlamlı olarak farklılaşmaktadır. Evliliğin ilk yıllarında (0–5) ve 20 yılın őrstő evliliklerde aldatma eğilimi anlamlı olarak artmaktadır.

Anahtar kelimeler: Evlilik Uyumu, Bağlanma Stilleri, Aldatma Eğilimi

SUMMARY

In this study, marital adjustment and infidelity tendency are investigated depending on the differences on attachment styles and some other variables (gender, education level, duration of marriage, number of children) in married couples.

The participants of this study are composed of 217 married people who live in İstanbul.

In order to determine married couples' attachment styles relationships scales questionnaire ankete is applied. For the purpose of determining marital adjustment and infidelity tendencies are administered.

The data is analysed using SPSS, specifically Pearson Correlation Analyze and ANOVA.

Results of the present study show that there is no significant difference between marital adjustment and infidelity tendency in terms of attachment styles. While duration of marriage have no significant impact on marital adjustment, it has a significant affect on infidelity tendency. Infidelity tendency is found to be significantly higher in the initial years of marriage (0-5 years) and after the 20th year of marriage.

Key words: Marital adjustment, attachment styles, infidelity tendency

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
İÇİNDEKİLER.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	ix
1.GİRİŞ	1
1.1. Evlilik.....	2
1.1.1. Evlilik Doyumu	5
1.1.2. Evlilik Uyumu	6
1.1.3. Evlilik Uyumu ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki İlişkiler.....	8
1.2. Bağlanma Kuramı.....	10
1.2.1. Çocukluktaki Bağlanma Stilleri	12
1.2.1.1. Güvenli Bağlanan Bebekler.....	12
1.2.1.2. Güvensiz Kaçınmacı Bağlanan Bebekler.....	12
1.2.1.3. Güvensiz Kaygılı Bebekler.....	13
1.2.2. Yetişkin Bağlanma Stilleri.....	14
1.2.2.1. Güvenli Bağlanma Stili.....	14
1.2.2.2. Saplantılı Bağlanma Stili.....	15
1.2.2.3. Kaçınmacı Bağlanma Stili.....	15
1.2.2.4. Korkulu Kaçınmacı Bağlanma Stili.....	16

1.2.3. Yetişkin Bağlanma Stilleri İle Yapılan Araştırmalar.....	17
1.3. Aldatma....	19
1.3.1 Aldatma Çeşitleri	19
1.3.2 Aldatmaya Zemin Hazırlayan Faktörler.....	20
1.3.3 Aldatmaya Verilen Tepkiler.....	23
1.3.4 Aldatma ve Cinsiyet	24
1.3.5 Aldatma Eğilimi	24
1.4. Araştırmanın Amacı.....	26
1.5 Araştırmanın Önemi.....	26
2.YÖNTEM	28
2.1 Örneklem	28
2.2 Veri Toplama Araçları	31
2.2.1 Kişisel Bilgi Formu	31
2.2.2 İlişki Ölçekleri Anketi.....	31
2.2.3 Evlilik Uyum Ölçeği.....	32
2.2.4 Aldatma Eğilimi Ölçeği.....	33
2.3 İşlem	34
3. BULGULAR	35
3.1. Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişki.....	33
3.2. Çocuk Sayısı İle Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	36
3.3. Çocuk Sayısı İle Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....	37
3.4. Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Puanları Arasındaki Farkın İncelenmesi.....	38
3.4.1. Cinsiyet ve Eğitim Düzeyinin Evlilik Uyumu Puanları Üzerindeki Etkisi.....	38
3.4.2. Cinsiyet ve Eğitim Düzeyinin Aldatma Eğilimi Üzerindeki Etkisi.....	40

3.5 Evlilik Süresine Göre Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Puanları Arasındaki Farkın İncelenmesi.....	42
3.5.1. Evlilik Süresine Göre Aldatma Eğilimi Puanları Arasındaki Farkın İncelenmesi.....	43
3.5.2. Evlilik Süresine Göre Evlilik Uyumu Puanları Arasındaki Farkın İncelenmesi.....	44
3.6. Cinsiyet ve Bağlanma Stillerine göre Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Arasındaki Farkın İncelenmesi.....	46
3.6.1. Cinsiyet ve Bağlanma Stillerine Göre Evlilik Uyum Puanları Arasındaki Farkın incelenmesi.....	46
3.6.2 Cinsiyet ve Bağlanma Stillerine Göre Aldatma Eğimli Puanları Arasındaki Farkın İncelenmesi.....	48
4. TARTIŞMA	51
4.1. Cinsiyet ve Eğitim Düzeyinin Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Üzerindeki Etkisi.....	52
4.2. Evlilik Süresinin Ve Çocuk Sayısının Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Üzerindeki Etkisi.....	55
4.3. Bağlanma Stillerinin Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Üzerindeki Etkisi.....	57
4.4. Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişki.....	58
KAYNAKLAR	60
EKLER	66
ÖZGEÇMİŞ	70

TABLolar LİSTESİ

Tablo 2.1 Araştırmaya katılan kişilerin sosyo demografik özellikleri.....	30
Tablo 3.1 Aldatma Eğilimi ve Evlilik Uyumu Toplam Puanlarına Uygulanan Pearson Korelasyon Sonuçları.....	36
Tablo 3.2 Çocuk Sayısı ile Evlilik Uyumu Puanlarına Uygulanan Pearson Korelasyon Sonuçları.....	37
Tablo 3.3 Çocuk Sayısı ile Aldatma Eğilimi Puanlarına Uygulanan Pearson Korelasyon Sonuçları.....	38
Tablo 3.4 Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Evlilik Uyumu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları.....	39
Tablo 3.5 Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Evlilik Puan Ortalamalarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları	40
Tablo 3.6 Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Aldatma Eğilimi Puanları Ortalamaları	41
Tablo 3.7 Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Aldatma Eğilimi Puan Ortalamalarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları	42
Tablo 3.8 Evlilik Süresine Göre Aldatma Eğilimi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları.....	43
Tablo 3.9 Evlilik Süresine Göre Aldatma Eğilimi Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	44
Tablo 3.10 Evlilik Süresine Göre Evlilik Uyumu Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları.....	45
Tablo 3.11 Evlilik Süresine Göre Evlilik Uyumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	45
Tablo 3.12 Cinsiyet ve Bağlanma Stillerine Göre Evlilik Uyum Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları	47

Tablo 3.13 Cinsiyet ve Bağlanma Stillerine Göre Evlilik Uyum Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları	48
Tablo 3.14 Cinsiyet ve Bağlanma Stillerine Göre Aldatma Eğilimi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları.....	49
Tablo 3.15 Cinsiyet ve Bağlanma Stillerine Göre Aldatma Eğilimi Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları	50

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Evlilik, karşılıklı bir dayanışma, toplumun onayını alan bir sözleşme ve tüm toplumsal yasaklamaların kırılarak, cinsel birlikteliğe izin veren bir kaynaşmadır (Özügürlü, 1985). Evlilik aynı zamanda kişilerin oluşturduğu bir kültür kurumudur. Her kültür olayı zamanla değişip, yeni biçimler almaktadır, dolayısıyla kadın ile erkeğin birlikteliği ile gerçekleşen ve en küçük toplum birimi olan evliliğin de zaman zaman aksayan yönleri vardır. Bu aksamalara rağmen ilişkilerin devamını sağlayan etmenlere bakıldığında evlilik uyumunun önemli olduğu tahmin edilebilir.

Son yıllarda, ilişkilerde eş seçiminde, evlilik uyumu ve doyumu üzerinde önemli etkileri bulunduğu tespit edilen bağlanma stilleri de son zamanlarda psikolojinin

inceleme konusu olmuştur. Kişilerin bağlanma stillerine göre ilişki doyumlarının farklılaştığını gösteren çalışmalara rastlanmaktadır (Groves ve Doll, 2003).

Evlilik dışı ilişkilerin ve boşanmaların artması, aldatmaların evliliklerin ve ilişkilerin geleceğini etkilemesi araştırmacıları evlilik dışı ilişkileri incelemeye yönlendirmiştir.

Bu konu ile ilgili çalışmalar olsa da, bağlanma stilleri, evlilik uyumu ve aldatma eğilimini aynı çalışmada ele alan araştırmalara rastlanmamaktadır. Bu değişkenlerin birbirlerini etkileyip etkilemediği, hangi değişkenin hangi konularda önem kazandığı gibi sorular yanıt beklemektedir.

Bu nedenle ilerleyen bölümlerde evlilik uyumu, bağlanma stilleri ve aldatma eğiliminin bazı değişkenler ve birbirleri ile ilişkileri üzerinde durulacaktır.

1.1. Evlilik

Evlilik, iki yetişkin arasındaki cinsel birlikteliğin toplum tarafından onaylanması olarak tanımlanabilir (Giddens, 2000).

Batı toplumlarında evlilik, yani aile, tek eşlilikle olur. Pek çok ülkede bir erkek ya da kadının, aynı anda birden fazla insan ile evlenmesi yasadışıdır. Bu duruma rağmen çok eşliliğe dünyanın genelinde çok sık rastlanmaktadır (Giddens, 2000). Bu durumu açıklayabilmek için, ikili ilişkiler, pek çok araştırmaya temel oluşturmuş ve bu konuda çeşitli modellerin gelişmesine yol açmıştır. Bu konuyu açıklayan kuramlardan önemli bir tanesi de Thibaut ve Kelley'in (1959) geliştirmiş oldukları "Sosyal Mücadele Kuramı"dır (Hovardaoğlu, 1996). Bu çalışmada katılımcıların aldatma eğilimlerini belirlemek için kullanılan Aldatma Eğilimi Ölçeği, "Sosyal

Mübadele Kuramı” temel alınarak hazırlanmıştır (Polat, 2006). Bu nedenle bu bölümde ikili ilişkileri açıklayan modellerden Thibaut ve Kelley’in (1959) “Sosyal Mübadele Kuramı” ele alınacaktır.

Thibaut ve Kelley’in geliştirdikleri sosyal mübadele kuramına göre, ilişkiler bir mübadelenin sonucu büyür, gelişir, bozulur ve çözülür. Kurama göre ilişkilerdeki duygusal güvenlik, doyumlu cinsel yaşantı gibi ödüller, ayrılma yönündeki engeller zayıf olduğunda ilişki dışındaki alternatifler daha belirgin olmaktadır (Kudiaki, 2002).

Kurama göre, evlilikteki doyum ve istikrarlılık faktörlerine bağlı olarak ilişkinin durumu belirlenmektedir. Buna göre evlilik, doyumlu ve istikrarlı, doyumlu ve istikrarsız, doyumsuz ve istikrarlı, doyumsuz ve istikrarsız olabilir, dolayısıyla kuram ilişkinin özelliklerini tanımlamak için bu dört sınıflamayı kullanmaktadır (Kudiaki, 2002).

Bu kuram ikili ilişkilerdeki karşılıklı bağımlılığı açıklamayı amaçlamaktadır. Buna göre ilişkiden alınan doyum ve ilişkiye bağlı olma iki ayrı durumdur (Hovardaoğlu, 1996). Thibaut ve Kelley’e (1959) göre bir kişi, kendisine daha fazla doyum sağlayan bir ilişkiyi, o ilişkiye olan bağımlılığı yüksek olduğu için devam ettirmeye çalışabilir. Dolayısıyla ilişkinin sağladığı doyum ile ilişkiye bağımlı olmanın değerlendirilmesine yol açan ölçütler aynı değildir. Kuramcılar, bu iki kavramın değerlendirilirken kullanılan karşılaştırma düzeyi ve seçenekler için karşılaştırma düzeyini öznel ölçütler olarak değerlendirmişlerdir (aktaran Hovardaoğlu, 1996).

Thibaut ve Kelley’e (1959) göre karşılaştırma düzeyi, bir ilişki türü için doyum – doyumsuzluk boyutundaki nötr noktayı temsil etmektedir. Eğer bir ilişkiden alınan sonuçlar bu nötr noktanın üstünde olursa, ilişki doyum verici; altında olursa doyum

sağlamayan ilişki olarak nitelendirilmektedir. Kurama göre insanlar, bir ilişkiden aldıkları doyum hakkında ya da ilişkiyi sürdürüp sürdürmeme konusunda da karar verirken karşılaştırma düzeyini ölçüt olarak kullanmaktadır. İkili ilişkinin devam edip etmemesindeki karar, ödül – bedel farkının, seçenekler için karşılaştırma düzeyinin üstünde olup olmasına göre belirlenmektedir. Buna göre ilişkiyi sürdürme ya da bu ilişkiye son verme kararı, kişinin bu ilişkiden elde ettiği sonuçlar, genel karşılaştırma düzeyi ile seçenekler için karşılaştırma düzeyini ile belirlenmektedir (aktaran Hovardaoğlu, 1996).

Bu model temel alınarak yapılan çalışmalar, mevcut ilişki için ilk seçenek olabilecek bireylerin çekicilik düzeylerinin, elde edilen doyumun belirlenmesinde önemli bir ölçüt olduğunu göstermektedir. Bazı araştırmacılar ilişkinin istikrarı ile bağlanmanın aynı anlama gelmediği ve bu nedenle, bağlanmanın, ilişkide olması gerektiğini ileri sürmüşlerdir (Hovardaoğlu, 1996).

Bunlara ek olarak, yine bazı araştırma bulgularına göre, mevcut ilişki için seçenek olan kişi, yüksek çekiciliğe sahipken, onunla olacak kişi için önemli olan sonuçları sağlama yönünden yetersiz durumda ise birey mevcut ilişkisine daha fazla bağlanmakta ve seçenek bireyin çekiciliği de azalmaktadır (Kudiaki, 1999).

Sosyal Mübadel kuramı, pek çok açıdan ilişkileri açıklamada güçlü bir kuramdır. Bu kuramın güçlü yönlerinden biri, ilişkiye devam kararını etkileyen değişkenleri mikro ve makro düzeyde açıklamaya çalışmasıdır. Örneğin; kişi için ilişkide ödül kavramı içindeki mikro değişkenler olarak eşe yönelik algı, sosyo- ekonomik değişkenler, mesleki statü vb. yer alırken, engelleyen makro değişkenler olarak, boşanmaya karşı toplumsal normlar, ilişkide yerine getirilmesi gereken zorunluluklara karşı eşlerin duyguları vb faktörler yer almaktadır. İlişkilerinin ne durumda olduğu ve nasıl

etkilendiği bu mikro ve makro değişkenlerin birbirleriyle olan etkileşimine göre belirlenmektedir. Kuramın bir diğer gcl yönü de ilişkilerdeki başarı ve başarısızlıklarının çeşitliliklerini belirlemesidir (Kudiaki, 2002).

1.1.1. Evlilik Doyumu

Evlilik doyumu, evliliğe ilişkin memnuniyet olarak tanımlanabilir. Evlilikte atışmanın azalması ve mutluluğun artmasıyla birlikte gelen bir durumdur. Evlilik doyumu, doyuma ulaştıran sıcak ve samimi anlardan, geri bildirim yaratan soğuk alanlara kadar uzanan bir yelpazeyi içermektedir. Evlilik doyumu, ilişkide mutlu olma, cinsel doyum, olumlu bir iletişim ve eğer yeniden evlenecek olursa yine aynı kişi ile evlenme isteği gibi farklı evlilik ölçütlerle belirlenmektedir (Kudiaki, 1999).

İlişkideki mutluluk paylaşımın, toplumsallığın ve hoşa giden diğer etkinliklerin ne ölçüde yaşandığına bağlıdır. Bununla beraber evliliğin iyi ve kötü yanları birbirinden bağımsızdır ve her evlilikte iyi ve kötü olaylar yaşanabilir. Mutlu bir evlilik, gelir, benzer kültüre sahip olma, aşk, iyi bir cinsel yaşam gibi pek çok etmenin toplanmasıyla elde edilir (Kudiaki, 2002).

Evlilikte mutluluğu etkileyen önemli etkenlerden biri de çocuklardır. Çocukların mutluluk üzerine hem olumlu hem de olumsuz etkileri olduğu bilinmektedir. Çocuklar ortaklık, sevgi ve eğlence kaynağı oldukları için aile bağlarını güçlendirirler ve aile bağlarını temsil eden duygusal ilişkinin yaşanmasını sağlarlar. Ancak ocuk bakımı deneyim gerektiren zor bir iş olduğu için genellikle kadınlara yüklenmektedir. Bu da eşler arasında gizli bir gerginlik oluşmasına neden olabilmekte ve çiftlerin mutluluğunu dolaylı olarak etkilemektedir (Hasta, 1996).

Kişilerin mesleği, statüsünün de evliliklerindeki doyumla ilişkili olduğu görülmektedir. Meslek statüsü yüksek olan kişilerin, orta ya da düşük olan kişilere göre yaşam standartı daha yüksek olmaktadır. Mesleki statüleri yüksek bireyler ve eşlerinin evlilik doyumları, mesleki statüsü düşük bireylere göre daha fazladır (Hasta, 1996).

Evlilik doyumuyla ilgili görünen bir diğer değişken de eğitimidir. Çiftin eğitim düzeyi aynı olduğunda, sorumlulukların paylaşılması daha yüksek bir olasılık olduğu için çiftin her iki üyesinin de memnuniyeti artmaktadır (Hasta, 1996). Tynes'ın (1990) araştırmasında eğitim düzeyi yüksek kadınların, eğitim düzeyi yüksek erkeklerden daha fazla evlilik doyumuna sahip olduğunu bulunmuştur (aktaran, Polat, 2006). Yapılan çalışmalar, evlilik uyumunun da mutlu ve doyumlu evliliklerde önemli bir role sahip olduğunu göstermektedir (Gottman, 1996).

1.1.2. Evlilik Uyumu

Birbirlerinden gelecek etkilere açık olan, evliliklerini ve ailelerini ilgilendiren konularda fikir birliği yapabilen ve sorunlarını olumlu bir şekilde çözebilen çiftlerin evlilikleri, uyumlu bir evlilik olarak tanımlanabilir. Evlilikte mutluluk, doyum ve beklentilerin gerçekleşmesi, evlilikte karşılıklı uyum ile mümkündür. Bu nedenle evlilik uyumunun araştırılması klinisyenler kadar araştırmacıların da ilgi duyduğu bir alana dönüşmektedir (Erbek, Bestepe, Akar, Eradaımlar ve Alpkın, 2005).

Evliliklerin temelına bakıldığında, evlilik uyumunun çiftleri bir arada tutan en önemli faktörlerden biri olduğu görülmektedir. Gottman (1996) evli çiftlerle yaptığı araştırmalarında, çiftlerin evliliklerinde uyumu ve ilişkilerdeki mutluluğu arttıran faktörleri incelemiş ve bu faktörleri; bütün taşları dökmek, yumuşak tartışmalar yapabilmek, esnek planlar yapabilmek ve prensip sahibi olmak olarak sıralamıştır.

Bütün Taşları Dökmek: Gottman (1996) araştırmasında, birbirleriyle tartışırken aklına gelen her şeyi söylemekten kaçınan çiftlerin daha mutlu olduklarını bulmuştur.

Yumuşak Tartışmalar: Çiftler arasındaki tartışmaların başlamasının ilk sebebinin çoğunlukla, çiftlerin çatışma yaşadıkları konuda konuşurken eleştirilerini yüksek sesle yapmaları olduğunu gözlemlemiştir. Eleştirilerini daha yumuşak bir sesle ve karşı tarafı suçlamadan yapan eşler, tartışmaların kavgaya dönmesini engellemektedirler(Gottman,1996).

Esnek Planlar: Yine Gottman (1996) çalışmasında, kadınların planlarını eşlerinin programlarına göre değiştirmekte daha esnek ve rahat olduğunu, erkeklerinse bunu yapmakta zorlandıklarını bulmuştur. İlişkide kişiler ne kadar esnek olurlarsa evliliklerinde de o oranda mutlu olmaktadır (Gottman, 1996).

Prensip Sahibi Olmak: Yine Gottman (1996) çalışmasında, mutlu çiftlerin ilişkilerinde bazı prensiplere sahip olduklarını bulmuştur. İlişkisinde çok mutlu olan çiftlerin yeni evli ya da birbirlerine yeni aşık olmuş olsalar bile birbirlerinden gelecek incitici ya da rencide edici en ufak bir davranışı kabullenmedikleri görülmüştür. İlişkinin başından itibaren kötü davranışlara karşı düşük toleranslı olmak, uzun vadede mutlu bir ilişkinin göstergesidir (Gottman, 1996).

Bakım Onarım Çalışmaları: Gottman (1996) çiftlerle yürüttüğü çalışmalarında başarılı çiftlerin büyük tartışmalardan nasıl çıkacaklarını iyi bildiklerini gözlemlemiştir. Mutlu çiftler tartışma kontrolden çıkmadan olumsuz durumu nasıl onaracaklarını iyi bilirler. Mutlu çiftlerin tartışma sırasında yaptığı başarılı müdahalelerden bazıları; tartışma konusunu alakasız bir konu ile değiştirmek, espri yapmak, bu durumun karşı tarafı ne kadar zorladığını anladığını

söylemek, tartışmayı “bu bizim problemimiz” vb. diyerek ortak bir noktaya çekmektir.

Literatür incelendiğinde, evlilik uyumu üzerinde etkisi olan değişkenleri inceleyen başka araştırmalara rastlanılmaktadır:

1.1.3. Evlilik Uyumu ile Çeşitli Değişkenler Arasındaki İlişkiler

Çiftlerin çocuk sahibi olup olmamalarının evlilik uyumu üzerinde etkili olabileceği düşünülmüştür. Genel kanı, çocuğun evliliği tamamladığı ve eşleri yakınlaştırdığı ve çocuksuz çiftlerin daha mutsuz olduğu yönündedir (Callan, 1983). Fakat yapılan çalışmalar, çocuk sahibi olmanın evlilik uyumunu arttırdığı gibi, azalttığını da destekleyen veriler ortaya çıkarmıştır. Çocuklu ve çocuksuz çiftlerin evliliklerinin, evlilik uyumları açısından fark olup olmadığını araştıran çalışmalarda, bu iki grup arasında fark olduğunu gösteren çalışmaların yanında, çocuksuz çiftlerin evlilik uyumları açısından daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Fışiloğlu, 1992). Tutarel – Kışlak ve Çabukça (2000) araştırmalarında, evlilik uyumunun çocuk sayısına göre değişmediğini belirtmişlerdir. Hamamcı (2005) da araştırmasında yaş, cinsiyet, çocuk sayısı gibi etmenlerin evlilik uyumunu etkilemediğini bulmuştur. Evli, ya da uzun süreli ilişki yaşayan çiftler arasında yapılan bir araştırmada ilişki doyumunun yaşla ya da cinsiyetle ilişkisi olmadığı bulunmuştur (Bonds – Raack, Beardan, Carriere, Anderson ve Nicks, 2001). Gökmen'nin (2001) çalışmasında ise erkekler kadınlara oranla evliliklerinden daha fazla doyum aldıklarını belirtmişlerdir.

Fışiloğlu (1992), lisansüstü öğrencilerinin evlilik uyumlarını incelediği araştırması sonucunda, öğrenci statüsü (yarım zamanlı – tam zamanlı) ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiye yönelik olarak, tam zamanlı öğrencilerin evlilik uyumlarının,

yarım zamanlı öğrencilerin evlilik uyumlarından daha yüksek olduğunu bulmuştur. Yine aynı çalışmada, eşin eğitim düzeyi ile evlilik uyumu arasındaki ilişki ile ilgili olarak, eşleri bilim uzmanlığına sahip olanların evlilik uyumlarının, eşleri lisans derecesine sahip olanlardan daha yüksek olduğunu belirtmiştir.

Kışlak ve Çabukça'nın (2000) araştırmasında, empati düzeyinin evlilik uyumunu yordayan bir değişken olduğunu belirlenmiştir.

Zubaroglu'nun (1996) araştırmasında ise, Türk ailesinde empati düzeyinin çatışmayı çözdüğünü ve evlilik uyumunu arttırdığını belirtmiştir.

Evlilik süresi ile evlilik uyum arasındaki ilişkiyi inceleyen, Anderson, Russel ve Schumm (1983), evliliğin ilk yıllarının, özellikle çocuğun ailede olduğu dönemlerde evlilik uyumlarının düşük olduğunu, çocukların evden ayrıldıktan sonra yükseldiğini, sonra tekrar düştüğünü bulmuşlardır. Literatüre bakıldığında, evlilik süresi ile evlilik uyumu arasında gittikçe artan, sonra tekrar azalan bir grafik çizdiği görülmektedir.

Tutarel – Kışlak (1997), yüklem boyutunun evlilik uyumu yordamadaki katkısını incelediği bir araştırmasında, eşleri ile uyumsuz olanların elde ettikleri yüklem puanlarının, eşleri ile uyumlu olanlardan daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Buna göre evlilikte doyumsuzluk yaşayanların, eşin olumsuz davranışı karşısında eşin kişilik özelliklerine yüklem yaptıkları ve bu davranışın sürekli olup, evliliğin her alanı için geçerli olduğu görülmektedir. Sorumluluk yüklemeleri açısından da sonuç aynıdır. Uyumsuzluk yaşayan eşler, eşlerinin olumsuz davranışı karşısında eşin özelliklerine yüklem yaptıkları ve bu davranışın sürekli olup, evliliğin her alanı için geçerli olduğu görülmektedir. Sorumluluk yüklemeleri açısından da sonuç aynıdır. Uyumsuzluk yaşayan eşler, eşlerinin olumsuz davranışlarını kısıtlı ve bencil

güdülerle yaptıklarını; suçlamayı da hak ettiklerini düşünmektedirler (Tutarel – Kışlak, 1997).

Nedensellik ve sorumluluk yüklemesinin hangisinin evlilik uyumunu daha fazla yordadığı incelendiğinde, nedensellik yüklemelerinden çok sorumluluk yüklemelerinin evlilik uyumunun daha iyi yordayıcısı olduğu görülmüştür (Tutarel – Kışlak, 1997).

Tutarel – Kışlak (1996) araştırmasında, depresyon puanı yüksek olan kişilerin, depresyon puanı düşük olanlara göre olumsuz eş davranışına karşı daha fazla yükleme yaptıkları ve sorumluluk yüklemelerini daha fazla kullandıkları belirlenmiştir.

Literatür incelendiğinde, bağlanma stillerinin de çiftlerin evlilik uyumunu yordayan önemli bir değişken olduğu görülmektedir (Lusser, 1997; Solmuş, 2003). Bu çalışmada da bağlanma stillerinin çiftlerin evlilik uyumları ve aldatma eğilimleri üzerine etkileri ilerleyen bölümlerde sunulacaktır. Bu nedenle önce bağlanma kuramı ele alınacaktır.

1.2. Bağlanma Kuramı

Bağlanma terimi İngiliz Psikiyatrist John Bowlby (1969) tarafından ortaya atılmıştır. Bowlby (1969) uzun yıllar boyunca bebeklerin ebeveynlerine ya da onlara bakan kişilere bağlanma şekillerini incelemiş ve bağlanma teorisini bu gözlemleri üzerine kurmuştur (aktaran; Bretherton, 1996).

Bağlanma kuramı, insanların kendileri için önemli olan kişilerle güçlü duygusal

bağlar kurmasının nedenlerini açıklayan bir yaklaşımdır. Duygusal bağ kurma eğilimi ve gereksinimi, bebeklerin hayatlarını sürdürmeleri için gereklidir (Dönmez, 2000).

Bebekler doğduklarında özellikle savunmasız oldukları için, içgüdüsel olarak onları koruyacak ve ihtiyaçlarını karşılayacak kişilere duymaktadırlar. Bu kişiler de genellikle ebeveynleri ya da bakıcılarıdır (Bowlby, 1969). Bu nedenle bebeklerin doğduklarında yaşamlarını sürdürebilmeleri için bir yetişkinin bakımına ihtiyaç duymaları, bağlanma kuramının temel varsayımdır (Dönmez, 2000).

Bağlanma; keşif, bakım, toplumsallık ve cinsel birleşme gibi davranışları kapsamaktadır. Buradaki her bir davranış farklı bir işlevi yerine getirmektedir. Bağlanma, özellikle bebeklik ve çocuklukta baskın olan sistemdir ve diğer sistemlerin etkinleşebilmesi için de önemlidir. Bebekler ve çocuklar güvende olduğunu hissettikleri sürece bağlanma sistemi durağan kalır, ancak bakıcıya ulaşılabilirlik zaman zaman yoklanır ve bu devam eder (Dönmez, 2000).

Bağlanma sistemi, çocukların bakıcılarına olan fiziksel yakınlıklarını güçlü tutarak hem kendilerini çevreden gelebilecek tehlikelere karşı korumalarını hem de çevreyi keşfetmek için gerekli koşulların oluşmasını sağlar. Eğer çocuk bakıcısına ulaşmada bir tehdit hissederse bağlanma sistemi etkinleşir. Burada bakıcının çocukla kuracağı tepkilerin özelliklerine bağlı olarak ya bakıcı ile temas yeniden kurulur ve ilişkinin onarılması kolaylaşır ya da sonuçta çocukta kaygı yaratan protesto tepkileri ortaya çıkar (Bowlby, 1969)

Ainsworth, Belhar, Waters ve Wall (1978), bebek ve anne arasındaki ilişkileri gözlemleyerek üç farklı bağlanma sistemi olduğunu savunmuşlardır. Bu stillerin oluşmasında, bebeğin bakıcısına gereksinim duyduğunda, bakıcının yanında olup

koruma sağlaması ve çocuğun gereksinimlerine duyarlı olmasının önemli olduğunu belirtmişlerdir.

1.2.1. Çocukluktaki Bağlanma Stilleri

Ainsworth ve arkadaşları'nın (1978) ocukluktaki bağlanma stillerini incelemek için yaptıkları laboratuvar deneyi sonucunda belirledikleri bağlanma stillerini şu şekilde özetlemek mümkündür;

1.2.1.1.Güvenli Bağlanan Bebekler

Ainsworth ve arkadaşları'nın (1978) yaptığı deneyde; güvenli bağlanan bebekler anneleri odayı terk ettiğinde gözle görülür bir üzüntü sergilemişler ve oyunlarına ara vermişlerdir. Anneleri odaya geri döndüklerinde, bir süre annelerine yakın kalmayı tercih etmişler, sakinleştiklerinde tekrar oyunlarına geri dönmüşlerdir.

Güvenli bağlanan bebeklerin anneleri ile ilişkilerine bakıldığında, annelerin bebeğin ağlama ve diğer rahatsızlık sinyallerine duyarlı oldukları ve hemen tepki gösterdikleri görülmüştür (Ainsworth, 1978).

1.2.1.2.Güvensiz Kaçınmacı Bağlanan Bebekler

Bu bebekler, deney boyunca bağımsız bir görünüm sergilemişlerdir. Anneleri ile birlikte odaya alındıklarında, odaya girer girmez oyuncakları keşfetmek için koşmuşlar, ancak bunu yaparken anneyi güvenli bir s olarak kullanmamışlar, annelerini görmezden gelmişlerdir. Anneleri odayı terk ettiğinde mutsuz olmuşlar ama anneleri geri döndüğünde yakın olmaya alışmamışlardır (Ainsworth ve ark. 1978).

Ainsworth (1978) kaçınmacı bebeklerin sergiledikleri bu davranışların sağlıklı olmadığını ve bir şeylerin ters gittiğine işaret ettiğini savunmuştur. Bu çocukların anneleri ile olan ilişkilerine bakıldığında da, annelerin duyarsuz, müdahaleci ve reddedici oldukları görülmüştür.

1.2.1.3.Güvensiz Kaygılı Bağlanan Bebekler

Ainsworth ve arkadaşları'nın (1978) deneyinde bu bebeklerin, annelerinin nerede olduklarıyla çok fazla ilgilendikleri için keşif yapıldıkları görülmüştür. Yine bu çocukların anneleri ile olan ilişkilerine bakıldığında, annelerinin çok sıcak, bazen de çocuklarına hiç ilgi göstermedikleri görülmüştür. Bu tutarsızlık, çocuğun annesinin ihtiyaç duyduğu zaman ona yardım edip etmeyeceği konusunda kararsız kalmalarına neden olup, annelerini güvenli bir üs olarak görmelerini engellemektedir.

Bowlby'nin öncülüğünü oluşturduğu bağlanma sistemi 1980'lerin sonlarında Hazan ve Shaver (1987), tarafından yetişkinlerin romantik ilişkilerine uyarlanmıştır. Hazan ve Shaver (1987) yaptıkları gözlemlerinde çiftler arasındaki ilişkinin çocuklukta ona bakan kişi ile olan ilişkisindeki benzerliklerini ortaya koymuştur. Yetişkinler de aynı bebekler gibi onları rahatsız eden bir durum olduğunda sakinleşmek ve güvende hissetmek için eşlerine yakın olmayı istemektedirler. Fraley ve Shaver (2000), kişilerin geçmişte deneyimledikleri bağlanma şekillerine göre kendilerine ve ilişkilerine olan beklentilerini şekillendirdiklerini savunmaktadır.

Yetişkin bağlanma stilleri, pek çok açıdan çocuklukta bağlanma stillerine benzemesinin yanı sıra, bazı açılardan da çocuklukta bağlanma stillerinden farklılaşmaktadır. Weiis (1982) çocuklukta bağlanmanın tipik olarak tamamlayıcı olduğunu, yetişkinlikteki bağlanmanın ise karşılıklı olduğunu savunmaktadır. Her iki eş de bakım ve gözetme sağlar ve bunu birbirlerinden elde ederler; ikinci bir fark ise,

yetişkin bağlanmasında, bağlanma figürünün genellikle bir akran ya da cinsel bir eş olmasıdır.

1.2.2. Yetişkin Bağlanma Stilleri

Bartholomew ve Horowitz (1991) yetişkin bağlanma stillerini “Dörtlü Bağlanma” adını verdikleri bir modelle açıklamışlardır. Bu modele göre bağlanma stillerinin tanımlanması ‘benlik ve başkaları’ modeline göre yapılabilir. Bartholomew ve Horowitz’e (1991) göre bir kişinin benliğine dair algıları olumlu ve olumsuz olarak 2 boyut olarak düşünülürse dört farklı bağlanma kombinasyonu oluşmaktadır. Bu modele göre güvenli bağlanma, olumlu benlik ve olumlu başkaları modeli; saplantılı bağlanma, olumsuz benlik modeli ve olumlu başkaları modeli; kayıtsız kaçınmacı bağlanma, olumlu benlik modeli ve olumsuz başkaları modeliyle tanımlanmaktadır.

‘Baskaları’ modeli, başkalarının iyi niyetli ve gereksinim olduğunda ulaşılabilir olduğuna ilişkin beklentileri ifade eder. Baskaları modelinin olumlu olması, yakın ilişkilerde destek ve yakınlık aramaktan çekinmemeyi; başkaları modelinin olumsuz olması ise başkaları için olumsuz beklentiler taşımayı ifade etmektedir (Güngör, 2000).

Yetişkin bağlanma stillerine yönelik açıklamalar aşağıda sunulmaktadır.

1.2.2.1. Güvenli Bağlanma Stili

Bartholomew ve Horowitz’e (1991) göre güvenli bağlanma stilinde kişinin benlik ve başkaları algısı olumludur. Bu kişiler kendilerini sevilmeye değer kişiler olarak algılar ve başka kişilerin de genellikle destekleyici olduğuna inanırlar. Güvenli bağlanma stiline sahip kişiler, “benim için başkalarını kendime duygusal olarak yakın hissetmek zor değildir” diye düşünürler.

Collins (1996), güvenli bağlanan kişilerin sosyal hayatında daha çok olumlu inançlarının bulunduğunu bildirmiştir. Bu kişiler ayrıca kendileri de benlik-değeri, sosyal yetenek ve kontrol duygusu gibi bazı boyutlar açısından daha olumlu değerlendirmektedir. Kişilerarası ilişkilerde güvenli bireyler daha sıcak, uzun süreli ve doyum verici ilişki yaşarlar. Yine güvenli bağlanan kişiler, eşleriyle yakınlık kurabilirken aynı zamanda bağımsızlıklarını da koruyabilmektedirler. Bu kişiler “yakınlık” ve “bağımsızlığı” dengeli bir biçimde yaşamaktadırlar.

1.2.2.2. Saplantılı Bağlanma Stili

Saplantılı bağlanma stilinde kişinin kendisi ile ilgili algısı olumsuz, başkaları ile ilgili algılarının olumludur (Sümer ve Güngör, 1999).

Saplantılı stildeki yetişkinler yanlış anlaşıldıklarında gerçekte olana göre kendilik değerlerinin daha düşük algılandığına inanırlar ve başka kişileri güvenilmez bulurlar, onları uzun süreli ilişkiler için vaatte bulunmaya isteksiz olarak algırlar. Saplantılı bağlananlar, partnerleriyle ya da çevresindekilerle duygusal anlamda tamamen yakın olmak ister, yakınlık kuramadıklarında kendilerini rahatsız hissederler. Bu yakınlık istekleri zaman zaman partnerlerine bağımlı olmalarına yol açabilir (Hazan ve Shaver, 1990). Kendine güvensizlik, bu stildeki kişilerin en önemli özelliğidir. Bu yüzden hem reddedilmekten hem de yakın bir ilişkide karşı tarafın terk etmesinden çok korkarlar. Birlikte oldukları eşlerine yoğun öfke ve kıskançlık hissederler (Sümer ve Güngör, 1999).

Feeney ve Noller’a (1990) göre, saplantılı bireyler romantik eşlerini idealize etmekte, onları gerçek dışı bir şekilde olumlu görme eğilimindedirler. Partnerlerinin gözünde kendilerini değersiz olarak görürler ve bu yüzden kendilerini suçlarlar.

1.2.2.3. Kaçınmacı Bağlanma Stili

Bartholomew ve Horowitz'e (1991) göre kaçınmacı bağlanma stiline sahip olan kişiler, kendileri hakkında olumlu, diğerleri hakkında olumsuz bir inanca sahiptirler. Kaçınmacı bağlanan kişiler için özgürlükleri bağımsızlıkları ve başkalarına bağımlı olmamaları onlar için önemlidir. Bu kişiler yüksek derecede özgürlük arayışı içindedirler. Bu bağımsızlık istediği çoğu zaman yakın duygusal ilişkilere girmekten kaçınmalarına yol açmaktadır.

Araştırmalar kayıtsız bağlanma stiline sahip bireylerin duygularını yoğun bir şekilde bastırmaya çalıştıklarını ve hislerini sakladıklarını göstermiştir (Fraley ve Shaver, 2000).

1.2.2.4. Korkulu Kaçınmacı Bağlanma Stili

Korkulu kaçınmacı bağlanma stiline sahip kişilerin benlik algısı ve başkaları algısı olumsuzdur. Genellikle kendilerini değer verilmeye layık görmezler (Bartholomew ve Horowitz, 1991). Bu nedenle korkulu stil, güvenli stilin tam karşıtıdır. Bu stil, kişinin kendi değersizlik duygularının yanında diğer kişilerin reddedici olduğuna ilişkin beklentileri yansıtır (Sümer ve Güngör, 1999).

Bu stile sahip kişiler başkalarıyla duygusal yakınlık kurmakta zorlanırlar. Her ne kadar çevresindekilerle ve partneriyle ilişki kurmak istese de, başkalarına tam anlamıyla güvenmediği için, kendini rahatsız hisseder (Fraley ve Shaver, 2000).

Bu stildeki kişiler yakınlık kurmak isterler ancak diğerleri ile ilgili algıları olumsuz olduğu için reddedilme korkusu yaşarlar. Bu durum ilişkilerindeki zorlanmanın yanı sıra sosyal ilişkilerinde de zorlanmalarına neden olur (Solmuş, 2003).

1.2.3. Yetişkin Bağlanma Stilleri Konusunda Yapılan Araştırmalar

Bağlanma kuramına göre, bağlanma biçimi değişmezdir ve yaşam boyunca kişiler arası ilişkileri de yönlendirir. Davila ve arkadaşları (1999), evlilik, kayıp gibi yaşam olayları sonucu değişimin bazı kişilerde daha radikal olabileceğine işaret etmişlerdir.

Literatür incelendiğinde; genel olarak yakın ilişki içindeki güvenli bağlanma biçimine sahip bireylerin, hem kaygılı – kararsız, hem de kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerden daha fazla oranda ilişkiye bağlılık, uyum, doyum, yakınlık yaşadıkları ve yatırım yaptıkları görünmektedir. Grav ve Dall (2003), güvenli bağlanma stiline sahip olan çiftlerin ilişkilerini eşitlikçi ilişki olarak tanımlama eğiliminde olduklarını bulmuşlardır. İlişkilerde en yüksek doyum güvenli bağlanma stiline sahip bireyler tarafından yaşanırken, en düşük doyumun da kaygılı kararsız bağlanma stiline sahip bireyler tarafından yaşandığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Mikulincer ve ark. 1998; Solmuş, 2003).

Gallo ve Smith (2001), evlilikte algılanan destek ve çatışma üzerindeki, bağlanma biçimlerinin ve yüklemelerin etkilerini incelemiştir. Bulgulara göre, kaçınan özellikle kaygılı bağlanma biçimi, evliliğin işleyişini, uyumunu, bilişsel yollarla etkilemektedir.

Erwin, Salter, Purves (2001), araştırmalarında, güvenli bağlanma stiline sahip olan bireylerin, kaygılı / kararsız ya da kaçınan bağlanma stiline sahip bireylere göre, ilişkilerinden daha fazla doyum aldıklarını, ilişkilerine bağlılık düzeyi gösterdiklerini bulmuşlardır.

Davila, Bradbury (1999), 172 yeni evli çiftin katıldığı dört yıllık boylamsal araştırması sonucunda, terk edilme korkusunun evlilikten doyum alınmamasına karşın, evli olan çiftlerin ayrılmalarını engellediğini bulmuşlardır.

Grav ve Dall (2001) ikili ilişkilerdeki çiftlerin, ilişkilerindeki eşitlik beklentilerine, bağlanma stiline etkisini inceledikleri araştırmalarında ise, güvenli bağlanma stiline sahip olan çiftlerin, ilişkilerini eşitlikçi bir ilişki olarak tanımlama eğiliminde olduklarını bulmuşlardır. İlişkilerinde kaygılı olan çiftler genellikle, kendilerini eşitlikçi muamele ediyormuş gibi görmüşlerdir. Fakat güvenli stildeki partnerlere göre daha az duygusal değişiklik göstermişlerdir.

Bağlanma stillerini cinsiyete göre inceleyen Shi (2003), kadınlarla erkekler arasında bağlanma stilleri açısından bir fark bulamamıştır. Işinsu (2003) ise, ikili ilişkilerde, kadınların kaçınan ve korkulu bağlanma biçimi ile bağlandıklarını, erkeklerin ise güvenli bağlanma biçimi ile bağlandıklarını bulmuştur.

Çavuşoğlu, Yumbul ve Geyimci (2010) yaptıkları çalışmada, bağlanma stillerine göre, ilişkide partnerlerin birbirlerini kıskanma düzeylerinin farklılaştığını bulmuşlardır. Saplantılı stile sahip kişiler, korkulu stilden, korkulu stilde olan kişiler güvenli stilden daha fazla kıskanç olarak bulunmuştur. Kayıtsız bağlanma stiline sahip kişiler ise, en az kıskanlık düzeyine sahip olarak bulunmuştur.

Son yıllarda yapılan çalışmalar, bağlanma stilerinin kişilerin aldatma eğilimlerini de etkilediğini düşündürmektedir (Çavuşoğlu ve ark. 2010; Fricker, 2006;).

1.3. Aldatma

Evlilik ya da ilişki dışı yaşanan cinsellik toplumlar tarafından yaygın olarak onaylanmamasına rağmen, herkes tek eşli değildir. Pek çok kişi evlilikleri ya da ilişkileri devam ederken, ilişki dışı cinsel birliktelikler de yaşamaktadır (Sprecher, 1998). Ancak aldatmayı sadece cinsel ilişki olarak değerlendirmemek gerekmektedir (Blow ve Hartnett, 2005).

Evlilik dışı ilişkilerin uzun geçmişi olması ve yaygın olmasına rağmen, sosyal bilimciler bu olguyu son 25 yıldır incelemektedirler. Yapılan bu çalışmalar da farklı bakış açılarına sahip, farklı disiplinler tarafından yapılmıştır. Bu nedenle çok eşlilik çalışmaları yeterince sistematik değildir (Atkins, Dimidjian ve Jacobson, 2001).

Evlilik dışı ilişkilere dikkat çekilmesinin en önemli nedenlerinden biri, bu tür ilişkilerin evlilik ilişkisine çok fazla zarar vermesidir. Tek eşlilik ve çok eşlilik durumundan farklı olarak, Hovardaoğlu (1996) ilişkinin sürekliliği ile sadakatin çoğu kez aynı anlamda kullanıldığını ve ilişki süresinin genel olarak, sadakatin derecesi olarak kabul edildiğini göstermektedir.

Evlilik dışı ilişkilerde son yıllarda artış gözlemlendiği bilinmektedir (Vaughan, 1998). Bu alanda güvenilir istatistikler olmamakla birlikte, Vaughan'nın (1998) araştırmasında aldatma oranını erkekler için %60, kadınlar için %40 olarak bulmuştur. Boşanmış çiftlerle yapılan bir çalışmada boşanma ise bu oran, erkeklerde %44 ve kadınlarda %40 olarak görülmüştür (Janus ve Janus, 1993).

1.3.1. Aldatma Çeşitleri

Literatüre göre aldatmanın 4 çeşidi vardır; duygusal aldatma, uzun süreli aldatma, tek gecelik ilişki, gönül eğlendirme (Subotnik, 2007). Duygusal ve cinsellik göz önüne

alındığında Blow ve Hartnett'e (2005) göre aldatma; duygusal aldatma, sadece cinsellik, duygusal ve cinsellik olmak üzere 3 çeşitle de adlandırılmıştır. Kişinin devam eden bir romantik ilişkisi varken bir başkasıyla duygusal bir yakınlık yaşaması, bir başkasına âşık olması, bir başkasıyla özel bir paylaşımda bulunması duygusal aldatma; yine romantik bir ilişki yaşarken bir başkasıyla cinsel ilişkiye girmesi cinsel aldatma olarak tanımlanabilir (Yeniçeri ve Kökdemir, 2004). Erkeklerde cinsellik odaklı aldatma daha fazla olmakla birlikte, kadınlarda duygusal ve cinsellik odaklı aldatma daha fazla gözlenmektedir (Glass ve Wright, 1992). Literatürde aldatma birçok etken ile açıklanabilmektedir. Yeniçeri ve Ködemir (2004) araştırmalarında bu etkenleri incelemişlerdir.

1.3.2. Aldatmaya Zemin Hazırlayan Faktörler

Yeniçeri ve Kökdemir (2004) araştırmalarında, aldatan kişilerin aldatma nedenlerine dair altı boyut sıralamışlardır.

a. Suçlama: Bu çalışmaya göre, erkeklerin işlerine çok fazla zaman ayırmaları ya da kendi anneleri hakkındaki eleştirileri kabul etmekte zorlanmaları, kadınların aldatma nedenleri arasında yer almaktadır.

b. Sosyal yapı: Kişini tutucu bir çevrede yetişmesi, erken evlenmesi, ergenlikte az kadın/ erkekle birlikte olması ve görücü usulü evlenmesi aldatma nedenleri arasında yer almaktadır.

c. Baştan çıkarma: Yine bu çalışmaya göre, erkeklerin karşı tarafa hayır deme ve baştan çıkma boyutlarına daha fazla anlam yükledikleri bulunmuştur. Erkekler 'baştan çıkma'nın aldatma nedeni olarak daha önemli olduğunu belirtmişlerdir. Kadınlar

‘baştan çıkma’ nedeniyle aldatmayacaklarını söylerken, erkekler her iki cinsin de bu nedenle aldatılabileceğini düşündüklerini belirtmişlerdir.

d. Cinsellik: Yine bu çalışmada erkekler, eşlerinin evlenmeden cinsel ilişki yaşamak istemedikleri için başka kadınlarla cinsel birliktelik yaşadıklarını, kadınların da evli olmadıkları için, eşlerinin evlenmeden önce cinsel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için, başka kadınlarla cinsel ilişkiye girmelerini doğal karşıladıkları bulunmuştur.

e. İntikam: Erkekler, intikam boyutuna kadınlara göre daha fazla atıfta bulunmaktadır, özellikle kadınların intikam nedeniyle aldattıkları bulgusuna varılmaktadır. Birlikte olduğu kişi hak ettiği için, birlikte olduğu kişiyi cezalandırmak için, birlikte olduğu kişiye kızgınlık duyduğu için ya da sadece inat olsun gibi olası nedenlerden oluşan bu boyut, özellikle erkekler tarafından “kadınların aldatmasına” neden olarak görülmektedir.

f. Uyarıcı arayışı: Yenilik, heyecan, eğlence arayışı, monotonluktan sıkılma gibi nedenler de aldatmaya sebep olabilmektedir. Uyarıcı arayışı olarak adlandırılacak bu boyut hem kadınlar hem de erkekler için önemlidir. Aldatan kişi kadın da olsa erkek de olsa fark etmemektedir; uyarıcı arayışı her iki koşulda da aldatma nedeni olabilir. Örneğin uzun yıllardır aynı kişiyle evli olduğu için aldattığını söyleyen kişi, bu boyut altında yer almaktadır.

Literatür incelendiğinde aldatmayı etkileyen faktörler 3 başlık altında incelenmektedir; kişisel etkenler, dışsal faktörler ve ilişki faktörleri (Duba, Kindsvatter ve Lara, 2008).

Kişisel faktörler; evlilikteki tatmin, merak, mazaret, mutsuz cinsel ilişki gibi etkenlerdir. Glass ve Wright (1992) araştırmalarında özellikle kadınlar için

evlilikteki tatminin aldatma eğilimine önemli etkisi olduğunu bulmuşlardır. Yaptıkları araştırmaya göre, %66 oranında kadınların aldatma öncesi mutsuz olduklarını, erkeklerin ise %30'nun aldatma öncesi mutsuz olduklarını belirtmişlerdir. Bu araştırmaya göre, kadınların birincil ilişkilerinde mutsuzluk yaşadıkları zaman aldatmaya daha eğilimli oldukları belirtilmiştir. Blow ve Hartnett'a (2005) göre ise birincil ilişkilerde duygusal olarak ihmal ve reddedilmişlik hissi özellikle kadınları aldatmaya yönelten faktörler olarak gösterilmektedir. Bu araştırmalar dışında ilişkideki tatmin üzerine birçok araştırma yapılmıştır, ancak evlilikteki tatmini ölçmek çok güvenilir olmamak ile beraber her bir araştırmada farklı şekillerde ölçüldüğü de göz önünde bulundurulmalıdır.

Dollahite ve Lambert'a (2007) göre ise cinsel ilişkideki mutsuzluk da aldatmanın bir sebebi olabilir. Özellikle erkeklerin birincil ilişkilerinde cinsel tatminsizlik aldatma eğilimini arttırmaktadır (Liu, 2000).

Evliliklerde çocukların etkisi birçok araştırmaya konu olsada çocukların evlilikteki tatmin hissine etkisi çok sınırlıdır. Ancak Blow ve Harnett'nın (2005) araştırmalarına göre çocuk sayısı, yaşı ve karakteri evliliklerde aldatmayı etkileyen faktörler olarak görülebilir

Kişisel faktörlerden biri ise dini inançlardır. Birçok dinde aldatma dinen yasaklanan bir olgudur. Dinen yasaklı olması da çiftlerin aldatmadan uzak tutmaya yarayan faktörler arasında sayılabilmektedir (Dorff, 2008; Duba, 2006; Zink, 2008).

Aldatma üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde, kişilerin gelir durumunun ve çalışıp çalışmamasının önemli iki faktör olduğu belirtilmiştir. 3000 dolardan fazla yıllık geliri olan kişilerin aldatma eğilimlerini daha fazla olduğu görülmüştür. Kişinin eşinin çalışıp çalışmaması da aldatmayı etkileyen faktörlerden biri olabilir.

Eşlerden birinin çalışıp diğerini çalışmaması ilişkideki dengeleri bozacağından çiftleri aldatmaya iten faktörlerden biridir (Atkins ve ark., 2001).

Aldatmayı etkileyen bir diğer etken ise eğitim düzeyidir. Özellikle kadınlarda partnerinin eğitim düzeyi kendisinden düşük olduğunda kadının eşini aldatma olasılığı daha yüksektir (Blow ve Hartnett, 2005).

1.3.3. Aldatmaya Verilen Tepkiler

Thaburn ve Whitman (2004) araştırmalarında aldatmaların 2/3'sinin duygusal ve cinsel bileşen içeren bir aldatma olduğunu bulmuşlardır.

Kadınlar ve erkeklerin aldatma türlerine verdikleri tepkiler farklılaşmaktadır. Kadınlar duygusal aldatmaya, erkeklerse cinsel aldatmaya daha fazla tepki vermektedirler (Shockelford ve ark., 2004). Bu durum evrimsel psikolojinin açıklamalarıyla da uyumludur (Schützwohl, 2006). Çocuk doğurma olayı kadınlara has olduğu için, erkekler kadınlardan daha farklı olarak çocuklarının gerçek babası olup olmadığı yönünde bir şüphe yaşamaktadırlar. Bu belirsizlik, erkeklerin cinsel aldatmaya karşı daha tepkili olmalarını açıklamaktadır. Aldatma sonrası tepkileri inceleyen pek çok araştırma bu durumu desteklemektedir (Harris, 2000).

Bunun yanı sıra Gordon ve Baucom (1998) olmak üzere birçok klinisyen ve araştırmacı evlilik dışı ilişkinin ortaya çıkmasını travma olarak ele almakta ve bunun etkilerini izlemektedir. Glass ve Wright (1992) aldatılan eşin yoğun kızgınlık, utanç, depresyon, takıntılı düşünceler, kaçınma, aşırı küntlük gibi semptomlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Yine bazı çalışmalar, aldatılan eşlerin Travma Sonrası Stres Bozukluğu (PTSD) kriterlerini karşıladığını destekler niteliktedir (Glass, 2003; Gordon, Baucom, ve Snyder, 2005).

Aldatılma yaşayan eşler; olayla ilgili zorlayıcı düşünceler, eş ve ilişki ile ilgili inançlarda değişim yaşadıklarını ve zorlandıkları noktaların eşe olan güveni kaybetmek veya kendini ilişkide güvende hissedememek olarak belirtmişlerdir (Glass, 2003).

1.3.4. Aldatma ve Cinsiyet

Aldatmada cinsiyet farkını inceleyen birçok çalışma aldatmanın türü açısından şu sonuca varmıştır; erkekler daha çok cinsel ağırlıklı aldatma yaşarlarken, kadınlar daha çok duygusal ağırlıklı aldatma yaşamaktadır. Kadınlar eşi duygusal ağırlıklı bir aldatma yaşadığında, erkeklerse eşleri cinsel ağırlıklı bir aldatma yaşadıklarında daha fazla etkilenmektedir (Glass ve Wrigth, 1985).

1.3.4. Aldatma Eğilimi

Çevrelerinde evlilik dışı ilişki yaşamalarını destekleyen arkadaşları olan kişilerin bu tür davranışları daha çok gösterdikleri saptanmıştır. Aynı zamanda geçmişte bu tür davranışta bulunanlar aynı davranışı tekrarlama eğilimindedir. Genel olarak erkekler kadınlara oranla daha fazla evlilik dışı ilişki yaşamaktadırlar (Buunk ve Bakker, 1995).

Carnes'e (1993) göre ailelerinde aldatma ile karşı karşıya kalan çocuklarda ileriki yaşlarda aldatma riski daha fazladır. Moultrup (1990) bunu çocukların aile ilişkilerini model alarak aynı modeli tekrarladıklarını belirterek açıklamaktadır.

Yapılan bir araştırmaya göre, ailede aldatma yaşanan yetişkin çocuklarda boşanmaya karşı açık olarak öfke hissi sebebi ile güvensiz bağlanma görünmektedir. (Walker ve Ehrenberg, 1998) Çocukların aldatmayı birbirine ihanet etmek ve güvenlerini sarsması olarak algılaması ile beraber, bu da kendi eşleri tarafından

aldatılma korkusu yaymaktadır. Sonuç olarak bu korku da çocukların başkalarını algılamasını etkilemekte ve bağlanma stili ile yetişkinlikteki ilişkilerini etkilemektedir.

Orebin, Margolin ve John'a (1995) göre, çocuğun büyüme sürecinde ebeveyniyle yaşadığı anlaşmazlık derecesi arttıkça, çocuk daha az sosyal destek hissettiği için kendine olan özgüveni de azalmaktadır. Ebeveynler arası anlaşmazlık arttıkça ebeveynlerin çocuğa olan desteğinin azalması, çocuk ve ebeveyn ilişkisini etkilemekte ve bu da çocuğun güvenli bağlanmasını zorlaştırmaktadır.

Ebeveynler arası anlaşmazlık yaşanan ailelerin erkek çocukları, ebeveynler arası anlaşmazlık yaşamayan ailelerin çocukları gibi güvenli bağlanabilseler de, kendilik algılarının olumsuz olduğu görülmektedir. Ebeveynler arası anlaşmazlık yaşayan ailelerin kız çocuklarında ise durum daha farklıdır. Anlaşmazlık yaşanan ailelerin kız çocukları, yaşamayanlara göre hem daha olumsuz kendilik algıları sahip olmakta, hem de kendilerinin kişisel becerilerine daha az güvenmektedirler (Henry ve Holmes, 1998).

Platt, Nalbone, Casanova ve Wetchler'in (2008) araştırmasında, babalarının aldattığını bilen yetişkinlerin aldatmayı kendi yaşamlarında da tekrar etmesinin daha olası olduğu bulunmuştur. Ancak annelerinin aldattığını bilen yetişkinler için durum aynı değildir. Aynı araştırmada bu durumun erkekler için olası olduğu ama kadınlar için anlamlı bir sonuç bulunmadığı belirtilmiştir.

Çavuşoğlu ve arkadaşları (2010), çocukluk çağı travmalarının yetişkin romantik ilişkilere etkilerini inceledikleri çalışmalarında, çocukluk çağı travmaları ile aldatma eğilimi arasında anlamlı bir ilişki bulmuşlardır. Kişilerin çocukluk çağı travmaları arttıkça, romantik ilişkilerindeki aldatma eğilimleri de arttığını belirtmişlerdir.

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, evli çiftlerin bağlanma stillerine ve evlilik uyumlarına göre aldatma eğilimlerinin farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesidir.

Araştırmanın temel hipotezi dışında aşağıdaki sorulara da yanıt verilecektir.

Evli olan bireylerde;

1. Bağlanma stillerine göre evlilik uyumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
2. Cinsiyet ve eğitim düzeyine göre evlilik uyumu ve aldatma eğilimi farklılaşmakta mıdır?
3. Evlilik süresine göre evlilik uyumu ve aldatma eğilimi farklılaşmakta mıdır?
4. Çocuk sayısı ile evlilik uyumu ve aldatma eğilimi arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
5. Evlilik uyumu ile aldatma eğilimi arasında anlamlı bir ilişki var mı?

1.5. Araştırmanın Önemi

Evlilik uyumu, evlilik doyumu sosyal ve klinik psikolojide araştırılan bir konudur. Ancak evlilik dışı ilişkiler az araştırılan bir konudur. Ülkemizde de evlilik uyumu ile ilişkili pek çok değişkenin incelendiği, evlilik dışı ilişkilerle ilgili ise yeterli

Çalışmanın bulunmadığı görülmüştür. Oysaki evlilik dışı ilişkilerin, hem kişilerin üzerinde hem de ilişkileri üzerinde önemli etkileri olmaktadır. Bu çalışmada evli bireylerde bağlanma stilleri, evlilik uyumu ve aldatma eğilimi aynı anda incelenerek alana katkıda bulunmak amaçlanmış ve bu çalışmayla literature yeni araştırma olanakları yaratılacağı düşünülmektedir.

Bu alışma, günümüzde oldukça güncel olan aldatma konusunu temel alması bakımından da önemli bir çalışmadır. Aldatma eğilimine dair bulguların, Türkiye’de evlilik dışı ilişkilere dair yeni bulgular sunmasının yanı sıra, klinik alanda çalışanlara da faydalı olacağı düşünülmektedir.

2. BÖLÜM

YÖNTEM

2.1. Örneklem

Araştırmanın örneklemini, evli kadınlar ve erkekler olmak üzere toplam 217 kişiden oluşmuştur. Katılımcıların 118'i (%54,8) kadın, 98'i (%45,2) erkektir. Katılımcıların yaş aralığı 23-60, yaş ortalaması $X=37.51$ 'dir ($s=9.25$). Eğitim durumlarını bildiren katılımcıların 5'i (%2,3) okur-yazar, 29'u (%13,4) ilkokul, 12'si (%5,5) ortaokul, 48'i (%22,1) lise, 109'u (%50,2) üniversite, 14'ü (%6,5) yüksek lisans mezunudur.

Katılımcıların çalışma durumu incelendiğinde; 168'i (%77,4) çalıştıklarını, 39'u (%18) şuan çalışmadıklarını, 10'u (%4,6) emekli olduklarını belirtmişlerdir.

Sosyoekonomik düzey incelendiğinde, katılımcıların 4'ü (%1,8) alt, 31'i (%14,3) alt-orta, 131'i (%60,4) orta, 47'si (%21,7) üst-orta, 3'ü (%1,4) üst sosyoekonomik düzey olarak kendilerini değerlendirmişlerdir.

Araştırmaya katılan kişilerin sosyodemografik özellikleri Tablo 2.1.'de gösterilmektedir.

Tablo2.1. Araştırmaya katılan kişilerin sosyodemografik özellikleri

n 217	
Yaş Aralığı	23 – 60
Yaş Ortalaması	37.51
Evlilik süresi Aralığı	1ay – 41 yıl
Çocuk Sayısı Aralığı	0- 7
Cinsiyet	
Kadın	% 54.8
Erkek	%45.2
Eğitim durumu	
	%
Okur- yazar	%2.3
İlkokul	%13.4
Ortaokul	%5.5
Lise	%22.1
Üniversite	%50.1
Yüksek lisans	%6.5
Sosyo ekonomik durum	
Alt	%1.8
Alt-orta	%14.3
Orta	%60.4
Üst orta	%21.7
Üst	% 1.4
Çalışma durumu	
Çalışıyor	% 77.4
Çalışmıyor	%4.6

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veriler, Kişisel Bilgi Formu, İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA), Evlilik Uyum Ölçeği (EUÖ) ve Aldatma Eğilimi Ölçeği (AEÖ) aracılığıyla toplanmıştır.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Bu formda katılımcıların, cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi gibi sosyodemografik özelliklerinin yanında; evlilik süresi gibi ilişkinin özellikleri ile ilgili sorular yer almaktadır. Kişisel Bilgi Formu Ek 1’de sunulmuştur.

2.2.2. İlişki Ölçekleri Anketi (İÖA)

Griffin ve Bartholomew’un (1994a) geliştirdiği İÖA, 30 maddeden oluşmaktadır ve farklı maddeler toplanarak dört bağlanma prototipini ölçmek amaçlanmaktadır. İÖA, Hazan ve Shaver’ın (1987) bağlanma ölçümündeki paragraflarından, Bartholomew ve Horowitz’in (1991) İlişki Anketi ve Collins ve Read’in (1990) Yetişkin Bağlanma Ölçeği’nde kullanılan maddelerden oluşturulmuştur.

İlişki Ölçekleri Anketi, Sümer ve Güngör (1999) tarafından standart çeviri tekrar tekrar çeviri yöntemiyle 18 madde olarak Türkçe’ye uyarlanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğinin belirlenmesi amacıyla faktör analizi uygulanmış ve öz değeri 1’in üzerinde olan 2 faktör bulunmuştur. Faktörlerin varyansları açıklama oranlarına bakıldığında birinci faktörün %43, ikinci faktörün %33 oranda açıkladığı görülmüştür. Test tekrar test korelasyonu 0.54 ve 0.78 arasında bulunmuştur. Ölçeğin Amerikan örneklemiyle karşlaştırmalı çalışma sonunda elde edilen verilerin güvenilir ve geçerli olduğu bulunmuştur (Sümer ve Güngör, 1999).

İlişki Ölçekleri Anketi, dört bağlanma stilini ölçmek için 17 maddeden oluşmaktadır. 5, 7 ve 17. maddeler ters puanlanan maddelerdir. 3, 7, 8, 10, 17. maddelerin ortalamaları güvenli bağlanma stilini; 1, 4, 9 ve 14. maddelerin ortalamaları korkulu bağlanma stilini; 6,11 ve 15. maddelerin ortalamaları saplantılı bağlanma stilini ve 2, 5, 12, 13 ve 16. maddelerin ortalamaları kayıtsız bağlanma stilinin skorunu vermektedir. Dört bağlanma stilini yansıtan toplam puanlar, bu stilleri ölçmeyi hedefleyen maddelerin toplanmasından ve bu toplamın her bir ölçekteki madde sayısına bölünmesinden elde edilmektedir. Bu yolla elde edilen sürekli puanlar katılımcıları bağlanma stilleri içerisinde gruplandırmak için de kullanılmaktadır (Sümer ve Güngör, 1999).

Katılımcılar, en yüksek ortalamaya sahip oldukları bağlanma stillerine göre dört bağlanma stilinden birinde sınıflandırılmaktadır (Güngör, 2000). Ölçeğin Türkçe formu Ek 2’de sunulmuştur.

2.2.3. Evlilik Uyum Ölçeği (EUÖ)

Evlilik Uyum Ölçeği (EUÖ), Locke ve Wallace (1959) tarafından, evlilik uyumunu ölçmek amacıyla geliştirilmiş, 15 maddelik bir ölçektir (aktaran; Kışlak, 1999).

Ölçekte her bir madde ayrı puanlanmaktadır. Basitleştirilmiş sistem şu şekildedir: 1. madde= 0, 1, 2, 3, 4, 5, 6 puan; 2 ile 9 arası maddeler = 5, 4, 3, 2, 1 puan; 10. madde = 0, 1, 2 puan; 11. madde = 3, 2, 1, 0 puan; 12. madde: anlaşmazlık: 0 puan; dışarıda bir şeyler yapmak 1 puan, evde oturmak 2 puan; 13. madde = 0, 1, 2, 3 puan; 14. madde = 2.1.0 puan; 15.madde = 0.1.2 puan (Kışlak, 1999).

Evlilik Uyum Ölçeği, Kışlak (1995) tarafından Türkçe’ye uyarlanmıştır. EUÖ Türkçe Formu’nun iki yarım güvenirliği 0.67 ve iç tutarlılık sayısı 0.80 bulunmuştur.

Ölçeğin ölçüt geçerliliğini saptamak için Aile Yapısını Değerlendirme Aracı'ndan (AYDA) yararlanılmıştır. EUÖ'den elde edilen toplam puanlar ile AYDA'dan elde edilen toplam puanlar arası korelasyon 0.66 olarak bulunmuştur.

Yapılan analizler sonucunda, ölçekten alınan puanlara bakılarak, uyumlu ve uyumsuz evli kişilerin ayırt edilmesini sağlayan puan değeri 43 olarak hesaplanmıştır. Bu durumda, evli kişiler 43 ve üzeri puan almışlarsa evliliklerinde uyumlu; 43 altı puan almışlarsa evliliklerinde uyumsuz olarak belirlenmişlerdir.

Evlilik Uyumu Ölçeği'nin Türkçe formu Ek 3'de sunulmuştur.

2.2.4. Aldatma Eğilimi Ölçeği (AEÖ)

Aldatma Eğilimi Ölçeği, Sosyal Mübadele Kuramı'nın (Thibault ve Kelley, 1959; Akt: Azizoğlu –Binici ve Hovardaoğlu, 1996) genel görüşlerinden yola çıkılarak Polat (2006) tarafından geliştirilmiştir.

Ölçeğin güvenirliği için cronbach alfa ve iki yarım güvenirliğine bakılmış ve cronbach alfa katsayısı 0.95, iki yarım güvenirliği de 0.95 olarak bulunmuştur. Aldatma Eğilimi Ölçeği'ndeki 30 maddeden 12'si (4, 9, 10, 11, 14, 16, 17, 18, 20, 23, 27 ve 28. maddeler) ters kodlama gerektirmektedir. Düz kodlanan maddeler, aldatma eğilimini işaret eden (örneğin, "Eşimle düzenli aralıklarla cinsel ilişkiye giremediğimde (iş seyahatleri vs.), bu dönemlerde başkasıyla birlikte olmayı deneyebilirim."); ters kodlanan maddeler ise aldatma sayılmayan davranış ve eğilimleri ifade eden (örneğin, "Eşim bana zaman ayırmasa da, hayatıma başka bir partneri almayı düşünmem") maddelerdir. Ölçekten alınan yüksek puan aldatma eğiliminin arttığına işaret etmektedir. Aldatma Eğilimi Ölçeği Ek 4'te sunulmuştur.

2.3. İşlem

Araştırmanın verileri Eylül 2009 – Ağustos 2010 tarihleri arasında toplanmıştır.

Uygulama yapılan kişilere araştırmanın amacı ve gizlilik ilkesi yazılı ve sözlü olarak açıklanmıştır. Araştırmaya katılmayı kabul eden kişilere ilk önce kişisel bilgi formu sonra sırayla; yukarıda bahsedilen üç ölçek sıralanarak verilmiştir. Ölçekler, uygulama hakkında bilgilendirilmiş psikologlar ve psikoloji öğrencilerinden oluşan veri toplama grubu tarafından katılımcıların yaşadıkları evlerde ya da işyerlerinde uygulanmıştır.

Katılımcılar yukarıda belirtilen ölçekleri kendileri doldurmuşlardır. Araştırmaya sadece bir kez evlenmiş katılımcılar dahil edilmiştir, 2 ya da daha fazla evlilik yapan katılımcıların verileri analize dahil edilmemiştir. Her iki eşe de form verildiği durumlarda, eşlerin birbirlerinin yanıtlarını görmemesine özen gösterilmiştir. Uygulama süresi 15- 30 dakika arasında değişmiştir. Ölçeklerdeki eksik bilgi nedeniyle 15 kişinin formu analize dahil edilmemiştir.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Bu araştırmada, evli kişilerde evlilik uyumu ve aldatma eğilimlerinin bağlanma stilleri ve bazı değişkenler açısından etkisi incelenmiştir. Bu amaç çerçevesinde, bu bۆlümde verilere uygulanan korelasyon ve varyans analizi sonucu elde edilen bulgular verilmiş, tۆm sonuçlar için anlamlılık dۆzeyi olarak 0.05 ve 0.01 olarak kabul edilmiştir. Analiz sonucu elde edilen bulgular alt başlıklar halinde verilmiştir.

3.1. Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişki

Bu bۆlümde katılımcıların evlilik uyumları ile aldatma eğilimleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Evlilik uyumu toplam puanları ile aldatma eğilimi toplam puanları arasındaki korelasyona bakılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3.1’de gۆsterilmiřtir.

Tablo 3.1 Aldatma Eğilimi ve Evlilik Uyumu Toplam Puanlarına Uygulanan Pearson Korelasyon Sonuçları

	Aldatma Eğilimi	Evlilik Uyumu
Aldatma Eğilimi	1	-.49**
		.000
Evlilik Uyumu	-.49**	1
	.000	

** p< .01

Tablo 3.1’de de görüldüğü gibi, evlilik uyumu ile aldatma eğilimi arasında negatif korelasyon bulunmaktadır ($r = .49$; $p < .01$). Katılımcıların evlilik uyumları arttıkça, aldatma eğilimleri anlamlı olarak azalmakta ya da katılımcıların evlilik uzumları azaldıkça aldatma eğilimleri anlamlı olarak artmaktadır.

3.2. Çocuk Sayısı İle Evlilik Uyumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bu bölümde çocuk sayısı ile evlilik uyumu arasındaki korelasyona bakılmıştır.

Tablo 3.2’de çocuk sayısı ile evlilik uyumu arasındaki korelasyon sonuçları verilmiştir.

Tablo 3.2 Çocuk Sayısı ile Evlilik Uyumu Puanlarına Uygulanan Pearson Korelasyon Sonuçları

	Evlilik Uyumu	Çocuk sayısı
Evlilik Uyumu	1	.15*
		.050
Çocuk Sayısı	.15*	1
	.050	

*p<.05

Analiz sonuçlarına göre, çocuk sayısı ile evlilik uyumu arasında anlamlı pozitif bir ilişki bulunmuştur ($r = .15$; $p < .05$). Bu sonuçlara göre katılımcıların çocuk sayısı arttığında evlilik oranları da artmaktadır.

3.3. Çocuk Sayısı İle Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Bu bölümde çocuk sayısı ile aldatma eğilimi arasındaki korelasyona bakılmıştır.

Tablo 3.3'de çocuk sayısı ile aldatma eğilimi arasındaki korelasyon sonuçları verilmiştir.

Tablo 3.3 Çocuk Sayısı ile Aldatma Eğilimi Puanlarına Uygulanan Pearson Korelasyon Sonuçları

	Aldatma Eğilimi	Çocuk sayısı
Aldatma Eğilimi	1	-0.57
		.44
Çocuk sayısı	-0.57	1
	.44	

*p<.05

Tablo 3.13’de de görüldüğü gibi, katılımcıların çocuk sayısı ile aldatma eğilimleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır.

3.4. Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Puanları Arasındaki Farkın İncelenmesi

Cinsiyet ve eğitim düzeyinin (ilköğretim, lise ve üniversite) aldatma eğilimi ve evlilik uyumu üzerindeki etkileri verilmiştir. Bu etkiler varyans analizi ile bulunmuştur.

3.4.1. Cinsiyet ve Eğitim Düzeyinin Evlilik Uyumu Puanları Üzerindeki Etkisi

Burada cinsiyet ve eğitim düzeyinin evlilik uyumu üzerindeki etkisi verilmiştir.

Cinsiyet ve eğitim düzeyine göre evlilik uyumu puan ortalamaları, Tablo 3.4’te gösterilmiştir.

Tablo 3.4 Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Evlilik Uyumu Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Evlilik Uyumu		N	X	SS
Cinsiyet	Eğitim Durumu			
Kadın	İlköğretim	23	38.26	6.40
	Lise	22	37.09	4.40
	Üniversite	50	37.56	7.46
	Toplam	95	37.62	6.56
Erkek	İlköğretim	16	38.37	6.95
	Lise	14	37.31	6.22
	Üniversite	47	38.17	6.86
	Toplam	77	38.03	6.70
Toplam	İlköğretim	39	38.30	6.65
	Lise	36	37.1	5.1
	Üniversite	97	37.85	7.15
	Toplam	172	37.81	6.61

Tablo 3.4'teki ortalamalar arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek amacıyla verilere 2 (cinsiyet) X 3 (eğitim düzeyi) desenine uygun "Varyans Analizi" yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçları Tablo 3.5'de gösterilmiştir.

Tablo 3.5 Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Evlilik Puan Ortalamalarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları

Evlilik Uyumu				
Kaynak	Kareler	Sd	Ortalama Kare	F
	Toplamı			
Cinsiyet	2,721	1	2,721	.061
Eğitim Düzeyi	24,798	2	12,399	.277
Cinsiyet*Eğitim Düzeyi	2,496	2	1,248	.028
Hata	74441,318	166	44,827	
Toplam	253343,000	172		

* $p < .05$

Analiz sonuçlarına göre; cinsiyet ve eğitim düzeyi temel etkisi anlamlı bulunmamıştır. Araştırmaya katılan kişilerin evlilik uyum puanları cinsiyete ve eğitim düzeyine göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

Cinsiyet ve eğitim düzeyi ortak etkisi de anlamlı değildir.

3.4.2. Cinsiyet ve Eğitim Düzeyinin Aldatma Eğilimi Üzerindeki Etkisi

Burada cinsiyet ve eğitim düzeyinin aldatma eğilimi üzerindeki etkisi verilmiştir.

Cinsiyet ve eğitim düzeyine göre aldatma eğilimi puanları Tablo 3.3'de gösterilmiştir.

Tablo 3.6 Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Aldatma Eğilimi Puanları Ortalamaları

Aldatma Eğilimi

Cinsiyet	Eğitim Durumu	N	X	SS
Kadın	İlköğretim	22	93.81	29.63
	Lise	28	106.07	20.15
	Üniversite	56	93.89	31.45
	Toplam	106	97.094	28.76
Erkek	İlköğretim	14	106.07	25.99
	Lise	17	99.47	21.14
	Üniversite	51	97.49	30.15
	Toplam	82	99.36	27.71
Toplam	İlköğretim	36	98.58	28.53
	Lise	45	103.57	20.54
	Üniversite	107	95.60	30.74
	Toplam	188	98.08	28.25

Tablo 3.6'daki ortalamalar arasında anlamlı farklılıklar olup olmadığını belirlemek amacıyla verilere 2 (cinsiyet) X 3 (eğitim düzeyi) desenine uygun "Varyans Analizi" yapılmıştır. Varyans analizi sonuçları Tablo 3.7'de gösterilmiştir.

Tablo 3.7 Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Aldatma Eğilimi Puan Ortalamalarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları

Aldatma Eğilimi				
Kaynak	Kareler	S.D.	Ortalama Kare	F
	Toplamı			
Cinsiyet	343.763	1	343,763	.431
Eğitim Düzeyi	16558.879	2	829,439	1.040
Cinsiyet*Eğitim Düzeyi	1716.185	2	858.092	1.076
Hata	145166.396	182	797.618	
Toplam	1957970.000			

*p<.05

Tablo 3.7’de de görüldüğü gibi cinsiyet ve eğitimin düzeyinin aldatma eğilimi üzerindeki etkisi anlamlı bulunmamıştır. Katılımcıların cinsiyet ve eğitim düzeylerine göre aldatma eğilimleri farklılaşmamaktadır.

Cinsiyet ve eğitim düzeyi ortak etkisi de anlamlı değildir.

3.5 Evlilik Süresine Göre Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Puanları Arasındaki Farkın İncelenmesi

Bu bölümde evlilik süresine göre evlilik uyumu ve aldatma eğiliminin değişip değişmediği incelenmiştir. Katılımcıların evlilik süresi ranjı geniş olduğu için, evlilik süresi 0 -5 yıl arası evlilik; 5–10 yıl arası evlilik; 10–20 yıl arası evlilik; 20 ve üstü evlilik olmak üzere 4 kategoriye ayrılmıştır.

3.5.1. Evlilik Süresine Göre Aldatma Eğilimi Puanları Arasındaki Farkın İncelenmesi

Bu bölümde evlilik süresinin aldatma eğilimi üzerindeki etkileri verilmiştir.

Katılımcıların evlilik sürelerine göre aldatma eğilimi puan ortalamaları Tablo3.8’de verilmiştir.

Tablo 3.8 Evlilik Süresine Göre Aldatma Eğilimi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları

Aldatma Eğilimi	N	X	S
Evlilik Süresi			
0–5 yıl	68	103.33	24.38
5–10 yıl	43	95.55	27.89
10–20 yıl	37	84.95	37.61
20 ve üstü	38	103.45	20.33
Toplam	186	97.90	28.35

Tablo 3.8’deki ortalamalar arasında anlamlı farklılıkların olup olmadığını belirlemek amacıyla verilere “Tek Yönlü Varyans Analizi” yapılmıştır. Sonuçlar Tablo 3.9’da görülmektedir.

Tablo 3.9 Evlilik Süresine Göre Aldatma Eğilimi Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Aldatma Eğilimi				
	Kareler Toplamı	S.D.	Ortalama Kare	F
Gruplar Arası	9625.146	3	3208.382	4.202
Grup İçi	138979.112	182	763.621	
Toplam	148604.258	185		

* p< .05

Analiz sonuçlarına göre evlilik süresine göre aldatma eğilimi puanları anlamlı farklılık göstermektedir. Evliliğin ilk yıllarındaki aldatma eğilimi ve 20 ve üstü yıl evliliklerdeki aldatma eğilimi anlamlı olarak daha yüksek çıkmıştır. En fazla aldatma eğilimi 20 ve üstü evliliklerde görülürken, en az aldatma eğilimi 10 – 20 yıl arası evliliklerde görülmüştür.

3.5.2. Evlilik Süresine Göre Evlilik Uyumu Puanları Arasındaki Farkın İncelenmesi

Katılımcıların evlilik süresine göre evlilik uyumu puanları Tablo 3.10’da verilmiştir.

Tablo 3.10 Evlilik Süresine Göre Evlilik Uyumu Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları

Evlilik Uyumu	N	X	SS
Evlilik Süresi			
0-5 yıl	61	37.74	6.72
5-10 yıl	42	36.92	5.04
10-20 yıl	37	39.29	7.82
20 ve üstü	30	37.73	6.77
Toplam	170	37.87	6.62

Tablo 3.10'daki ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını bulmak için toplanan verilere "Tek Yönlü Varyans Analizi" yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3.11'de gösterilmektedir.

Tablo 3.11 Evlilik Süresine Göre Evlilik Uyumu Puanlarının Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Evlilik Uyumu				
	Kareler Toplamı	S.D.	Ortalama Kare	F
Gruplar Arası	114.220	3	38.073	.867
Grup İçi	7292.185	166	43.929	
Toplam	7406.406	169		

Yapılan analiz sonuçlarına göre, evlilik süresine göre evlilik uyum puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Evlilik uyumu evlilik süresine göre anlamlı bir fark göstermemektedir.

3.6. Cinsiyet ve Bağlanma Stillerine göre Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Arasındaki Farkın İncelenmesi

3.6.1. Cinsiyet ve Bağlanma Stillerine Göre Evlilik Uyum Puanları Arasındaki Farkın incelenmesi

Bu bölümde cinsiyet ve bağlanma stillerinin evlilik uyumu üzerindeki etkilerine bakılmıştır. Bağlanma Stilleri güvenli bağlanma ve güvensiz bağlanma (korkulu, kaygılı, saplantılı ve kayıtsız) olarak 2 kategoriye ayrılmıştır. Bunun için toplana verilere 2 (cinsiyet) X 2 (bağlanma stilleri) varyans analizi uygulanmıştır.

Tablo 3.12’de Cinsiyet ve bağlanma stillerine göre evlilik uyum puanları verilmiştir.

Tablo 3.12 Cinsiyet ve Bağlanma Stillerine Göre Evlilik Uyum Puan Ortalamaları ve Standart Sapmaları

Evlilik Uyumu				
Cinsiyet	Bağlanma Stilleri	N	X	SS
Güvenli	Kadın	45	36.911	7.112
	Erkek	39	36.61	5.669
	Toplam	84	36.773	6.445
Güvensiz	Kadın	48	38.250	6.141
	Erkek	37	39.594	7.492
	Toplam	85	38.835	6.753
Toplam	Kadın	93	37.602	6.626
	Erkek	76	38.065	6.743
	Toplam	169	37.810	6.663

Tablo 3.12’ de görülen ortalamalar arasında anlamlı bir fark olup olmadığını bulmak için toplanan verilere 2 (cinsiyet) X 2 (bağlanma stilleri) varyans analizi uygulanmıştır. Varyans analizi sonuçları Tablo 3.13’da gösterilmektedir.

Tablo 3.13 Cinsiyet ve Bağlanma Stillerine Göre Evlilik Uyum Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Kareler Toplamı	S.D.	Ortalama Kare	F
Cinsiyet	11.493	1	11.493	.262
Bağlanma Stili	194.790	1	194.790	4.439
Cinsiyet x Bağlanma Stili	28.109	1	28.109	.641
Hata	7240.794	165	43.884	
Toplam	249070.000	169		

*p<.05

Uygulanan analiz sonuçlarına göre evlilik uyumları üzerinde bağlanma stillerinin ve cinsiyetin temel etkisi anlamlı bulunmamıştır. Katılımcıların evlilik uyumları, cinsiyete ve bağlanma stillerine göre anlamlı olarak farklılaşmamaktadır.

3.6.2 Cinsiyet ve Bağlanma Stillerine Göre Aldatma Eğimli Puanları Arasındaki Farkın İncelenmesi

Cinsiyet ve bağlanma stillerine göre aldatma eğilimi puanları Tablo 3.14'te verilmiştir.

Tablo 3.14 Cinsiyet ve Bağlanma Stillerine Göre Aldatma Eğilimi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları

Aldatma Eğilimi

Cinsiyet	Bağlanma Stilleri	N	X	SS
Güvenli	Kadın	49	95.469	30.259
	Erkek	45	97.889	28.520
	Toplam	94	96.627	29.307
Güvensiz	Kadın	53	99.018	28.148
	Erkek	36	101.138	27.341
	Toplam	89	99.876	27.688
Toplam	Kadın	102	97.313	29.090
	Erkek	81	99.333	27.876
	Toplam	183	98.207	28.499

Katılımcıların aldatma eğilimi puanlarının bağlanma stillerine ve cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla toplanan verilere 2 (cinsiyet) X 2 (bağlanma stilleri) varyans analizi uygulanmıştır. Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları Tablo 3.15’de verilmiştir.

Tablo 3.15 Cinsiyet ve Bağlanma Stillerine Göre Aldatma Eğilimi Puanlarına Uygulanan Varyans Analizi Sonuçları

Kaynak	Kareler	S.D.	Ortalama Kare	F
	Toplamı			
Cinsiyet	230.826	1	230.826	.281
Bağlanma Stili	517.865	1	517.865	.630
CinsiyetX Bağlanma Stili	1.005	1	1.005	.001
Hata	147107.935	179	821.832	
Toplam	1912812.000	182		

Tablo 3.15’de grldği gibi aldatma eğilimi puanları cinsiyet ve bağlanma stillerine göre anlamlı bir fark göstermemektedir. Analiz sonuçlarına göre aldatma eğilimi puanları üzerinde cinsiyet ve bağlanma stilleri temel etkileri anlamlı bulunmamıştır.

Cinsiyet ve bağlanma stilleri ortak etkisi de anlamlı bulunmamıştır.

4. BÖLÜM

TARTIŞMA

Daha önce de belirtildiği gibi bu araştırmada, evli kişilerde bağlanma stilleri ve bazı değişkenlere (cinsiyet, eğitim düzeyi, evlilik süresi) göre evlilik uyumu ve aldatma eğilimlerinin değişip değişmediği incelenmiştir.

Bu bölümde buraya kadar verilen bulgular tartışılmıştır.

4.1. Cinsiyet ve Eğitim Düzeyinin Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Üzerindeki Etkileri

Bu araştırmada kadınların belirttiği evlilik uyum puanları ile erkeklerin belirttiği evlilik uyum puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Yine aynı şekilde erkeklerin aldatma eğilimi ile kadınların aldatma eğilimi puanları arasında da anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Yine bu çalışmada evlilik uyumu ve aldatma eğilimi cinsiyete göre farklılaşmamaktadır.

Cinsiyetin evlilik uyumu üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalara bakıldığında, cinsiyetin evlilik uyumu üzerinde etkisinin olmadığını gösteren pek çok çalışma bulunmasına karşın (Dökmen ve Tokgöz, 2002; Fışiloğlu, 1992; Tutarel-Kışlak ve Çabukça, 2002) erkeklerin evlilik doyumlarının daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Hasta, 1996; Yıldırım, 1992;). Literatürde cinsiyetin evlilik uyumu üzerine etkileri konusunda çelişkili bulgular bulunmaktadır. Bazı çalışmalar cinsiyetin evlilik uyumu üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığını gösterirken, bazı çalışmalar evlilik uyumunun cinsiyete göre anlamlı olarak farklılaştığını göstermektedir.

Gökmen (2001) erkeklerin kadınlara oranla evliliklerinden daha fazla doyum aldıklarını belirtmiştir. Hamamcı (2005) yaptığı çalışmada yaş ve cinsiyet gibi etmenlerin evlilik uyumu üzerinde etkili olmadığını bulmuştur. Yine evli çiftlerle yapılan başka çalışmalar da bu bulguları desteklemektedir. (Çavuşoğlu, 2004; Polat 2004). Anderson ve arkadaşları (2001) uzun süreli ilişki yaşayan çiftler arasında yaptıkları çalışmada, ilişki doyumlarının cinsiyete göre farklılık göstermediğini bulmuşlardır. Bu araştırma da cinsiyetin evlilik uyumu üzerinde etkisi olmadığını gösteren araştırma sonuçlarını desteklemektedir.

Yine bu çalışmada eğitim düzeyinin de evlilik uyumu üzerindeki etkisi anlamlı bulunmamıştır. Fışiloğlu (1992), lisansüstü öğrencilerinin evlilik uyumlarını incelediği araştırması sonucunda, öğrenci statüsü (yarım zamanlı – tam zamanlı) ile evlilik uyumu arasındaki ilişkide, tam zamanlı öğrencilerin evlilik uyumlarının, yarım zamanlı öğrencilerin evlilik uyumlarından daha yüksek olduğunu bulmuştur. Yine aynı çalışmasında, eşin eğitim düzeyi ile evlilik uyumu arasındaki ilişki ile ilgili olarak, eşleri bilim uzmanlığına sahip olanların evlilik uyumlarının, eşleri lisans derecesine sahip olanlardan daha yüksek olduğunu belirtmiştir. Eğitim düzeyinin evlilik uyumu üzerinde etkisini olmadığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Çavuşoğlu, 2004; Tutarel Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006). Eğitim düzeyinin evlilik uyumu üzerindeki etkisini incelerken, her iki partnerin de eğitim düzeyi gözönünde bulundurularak (ilkokul mezunu evli çift; üniversite mezunu evli çift gibi) yapılacak çalışmalara ihtiyaç vardır. Bu çalışmada eğitim düzeyleri birbiri ile aynı olan çiftlerle çalışılmamıştır.

Araştırma sonuçları incelendiğinde; cinsiyetin evlilik uyumu üzerindeki etkisi literatürün geneliyle tutarlı görünmektedir. Eğitim düzeyinin evlilik uyumu üzerindeki etkisini daha iyi belirleyebilmek için, daha önce de belirtildiği gibi, her iki eşin de aynı eğitim düzeyine sahip olduğu çalışmalara ihtiyaç vardır.

Bu çalışmada bir diğer bulgu da cinsiyetin ve eğitim düzeyinin aldatma eğilimi üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığıdır. Literatürde aldatma eğiliminin cinsiyete göre farklılaştığını gösteren çalışmalar yer almaktadır. Genel olarak erkeklerin kadınlara oranla daha fazla evlilik dışı ilişki yaşadığı görülmektedir (Atkins ve ark., 2004). Norment (1998), erkeklerin, yenilik arama, hissedecekleri anlık tatmin duygusuna yenilme, etraflarında ciddi bir ilişki istemeyen kadınların varlığı nedeniyle, kadınlara

göre daha basit nedenlerle aldatma eğilimlerinin yüksek olduğunu belirtmektedir. Bu durum aldatmaya yapılan bir atıf olduğu için erkeklerin aldatma eğilimlerinin daha yüksek olmasını açıklayabilir.

Aldatma ile ilgili istatistikler erkek ve kadınların aldatma oranlarının yakın olduğunu da göstermektedir. Vaughan (2003) çalışmasında erkeklerin %60, kadınların %40'nın eşlerini aldattığını bulmuştur. Aldatmada kadın erkek oranları birbirine yakınlaşmaktadır. Aldatma konusunda cinsiyetin etkisini anlayabilmek için daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

Aldatmada kültürel faktörler de önemlidir. Dini değerlerin önemli olduğu ve uygulandığı toplumlarda, dini inanç aldatmayı engelleyen bir faktör olabilir. Dini inançların aldatmayı engelleyen bir durum olduğunu gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Duba, 2006). Bu nedenle aldatma konusunun daha iyi anlaşılabilmesi için kültürel çalışmalara ihtiyaç vardır.

Türkiye'deki evli çiftlerin aldatma eğilimleri üzerinde yeterli çalışma bulunmamaktadır. Polat (2006) yaptığı çalışmada, evli erkeklerin evli kadınlara göre aldatma eğilimlerinin daha yüksek olduğunu bulmuşlardır. Çavuşoğlu ve arkadaşları (2010) ise evli ve ilişkisi olan katılımcılarla yürüttükleri çalışmada, katılımcıların aldatma eğilimlerinin cinsiyete göre farklılaşmadığını bulmuşlardır. Türkiye'de aldatma eğilimi yeterince incelenen bir konu değildir. Cinsiyetin aldatma eğilimi üzerindeki etkisini belirlemek için daha fazla araştırmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

4.2. Evlilik Süresinin ve Çocuk Sayısının Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Üzerindeki Etkileri

Bu çalışmada evlilik süresinin evlilik uyumu üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmazken çocuk sayısı ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki bulunmaktadır. Literatüre bakıldığında, evlilik süresi ile evlilik uyumu arasında gittikçe artan, sonra tekrar azalan bir grafik çizildiği görülmektedir. Anderson ve arkadaşları (1983) evlilik süresi ile evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışmalarında, evliliğin ilk yıllarının, özellikle çocuğun ailede olduğu dönemlerde evlilik uyumlarının düşük olduğunu, çocukların evden ayrıldıktan sonra yükseldiğini, sonra tekrar düştüğünü bulmuşlardır.

Gottman (1996) evliliğin ilk yıllarında özellikle balayından sonar çiftler birbirlerini daha iyi tanımaya başladığı için evlilik uyumlarının düşük olduğunu belirtmiştir. Yine Gottman (1996)'a göre çocuğun yeni olduğu dönemlerde, özellikle annelerin çocukla daha fazla ilgilenmesi nedeniyle çiftlerin evlilik uyumlarında bir düşüş olduğunu belirtmektedir.

Çocuk sahibi olmanın evlilik uyumu üzerindeki etkisini inceleyen çalışmalara bakıldığında çocuk sahibi olmanın evlilikte uyumu arttığını gösteren çalışmaların (Callan, 1983; Hasta, 1996; Tutarel- Kışlak, 2000) yanı sıra çocuksuz çiftlerin daha mutlu olduğunu gösteren çalışmalar da vardır (Fışıloğlu, 1992). Bu çalışmada da çocuk sayısı ile evlilik uyumu arasında pozitif bir ilişki bulunmuştur. Dolayısıyla çocuk sahibi olmanın evlilik uyumunu arttığını gösteren çalışmaların sonuçlarıyla paralel gitmektedir. Çocuk sahibi olmanın evlilik uyumunu arttırması, çocukların ortaklık, sevgi ve eğlence kaynağı olması ve aile bağlarını güçlendirmesi (Hamamcı,

1996) ve çocukların evliliği tamamladığı ve eşleri yakınlaştırdığı (Callan, 1983) ile açıklanabilir.

Çocuk sayısı, evlilik süresi gibi ilişkiye yapılan yatırımların da aldatma üzerinde etkili olduğunu gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Seal, Agostinelli, Hannet, 1994). İlişkiye yapılan yatırımlar arttıkça kişilerin başka bir ilişkiye girmeyi engellediklerini gösteren çalışmaların yanı sıra (Seal ve ark., 1994), evlilik süresinin uzun olmasının ya da çocuk sahibi olup olmamanın kişinin evlilik dışı ilişki yaşamalarına engel olmadığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Sprecher, Regan ve McKinney, 1998).

Bu araştırmadaki bulgulardan biri de evliliklerin ilk yıllarında (0-5) ve 20 ve üstü evliliklerde aldatma eğilimlerinin daha fazla olduğu bulunmuştur. İlişkinin ilk yıllarında, çiftlerin birbirlerini yeni tanımaya başlamaları ve genellikle bu yıllarda ilk çocuğun olması nedeniyle evlilik uyumlarının düşük olduğunu (Anderson ve ark., 1983; Gottman ve Silver, 1996) çocuklar evden ayrılınca yükseldiğini ve sonar tekrar düştüğünü gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Anderson ve ark., 1983). Bu durum, evliliğin ilk yıllarında ve 20 ve üstü evliliklerde evlilik uyumlarının azalması ile açıklanabilir. Evlilik uyumu azaldıkça aldatma eğiliminin arttığını gösteren çalışmalar (Gottman ve Silver, 1999; Polat, 2006), evliliğin ilk yıllarında ve 20 ve üstü evliliklerde evlilik uyumunun daha düşük olması nedeniyle aldatma eğiliminin daha yüksek olmasını açıklayabilir.

Literatürde evlilik süresi ile aldatma eğilimi arasında başka bir çalışmaya rastlanılmamıştır. Evlilik süresinin aldatma eğilimi üzerindeki etkisini daha iyi açıklayabilmek için daha fazla çalışmaya ihtiyaç duyulmaktadır.

4.3. Bağlanma Stillerinin Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Üzerindeki Etkileri

Bu çalışmada farklı bağlanma stillerine sahip çiftlerin evlilik uyumları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Bağlanma stilleri, ilişkiye bağlılık, doyum ve ilişkiye yapılan yatırımı etkilediği için, ilişkideki ve evlilikteki uyumu da etkilemektedir (Solmuş, 2003). Genel olarak güvenli bağlanma stiline sahip bireyler, güvensiz bağlanma stiline (kaygılı, kayıtsız, saplantılı) sahip bireylere göre ilişkiye daha fazla bağlılık, doyum ve yakınlık gösterdikleri ve yatırım yaptıkları görölmektedir. Bununla birlikte en yüksek doyumun güvenli bağlanma stiline sahip bireyler tarafından yaşandığı görölmüştür (Solmuş, 2003).

Literatüre bakıldığında genellikle güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin, güvensiz bağlanma stiline sahip bireylere göre evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu görölmektedir (Marianne, Netta ve Lin – Stelin, 1999; Tucker ve Anderson, 1999; Tutarel-Kışlak ve avuşoğlu, 2006). Bu çalışmada bağlanma stillerine göre evlilik uyumunun farklılaşmadığı bulgusu literatürle tutarlı değildir. Bu çalışmada katılımcıların genelde eğitim düzeylerinin yüksek olması, katılımcıların soruları tahmin edebilme ve kendilerini daha iyi gösterme eğilimleri olmasından kaynaklanmış olabilir.

Bağlanma stillerine göre aldatma eğilimi puanları arasında da anlamlı bir fark bulunmamıştır. avuşoğlu ve arkadaşları (2010) bağlanma stillerinin aldatma eğilimi üzerindeki etkilerini inceledikleri çalışmasında, güvenli bağlanan kişilerin, güvensiz bağlanan kişilere göre aldatma eğilimlerinin daha düşük olduğunu göstermiştir. Yetişkin bağlanma stillerinin aldatma eğilimi üzerindeki etkilerini belirlemek için bu konuda yapılacak daha fazla kontrollü çalışmalara ihtiyaç vardır.

4.4. Evlilik Uyumu ve Aldatma Eğilimi Arasındaki İlişki

Bu çalışmada katılımcıların aldatma eğilimleri ile evlilik uyumları arasında negatif bir korelasyon bulunmuştur. Kişilerin evlilik uyumları arttıkça aldatma eğilimleri azalırken, evlilik uyumları azaldığında aldatma eğilimleri artmaktadır. Bu bulgu literatürde tutarlıdır. Literatürde de kişilerin evlilik uyumu arttıkça aldatma eğilimlerinin azalttığını gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Polat, 2006).

Evlilik dışı ilişkilerle ilgili genellikle yaygın kabul gören nedenlerden biri evliliklerdeki mutluluklardır. Sosyal mübadele kuramına göre, kişilerarası ilişkiler ödül bedel mübadelesine dayanır ve insanlar ödülü yüksek, bedeli düşük ilişkileri tercih ederler. Ödül ve bedel arasındaki fark, yani sonuç pozitif olduğunda kişi ilişkiyi sürdürme, negative olduğunda ilişkiyi sonlandırma eğilimindedir (Hovardaoğlu, 1996). İlişkiler için geçerli olan bu karar süreci evlilik uyumu arttıkça aldatma eğilimini açıklayabilir.

Bu çalışmada evli kişilerde aldatma eğiliminin nelerden etkilendiği ve nelere göre farklılaştığı araştırılmıştır. Çiftlerin aldatma eğilimlerini belirlemek amacıyla kullanılan Aldatma Eğilimi Ölçeği yeni geliştirilen bir ölçektir ve bu ölçek aldatmanın nedenleri, cinsel ve duygusal aldatma ile ilgili bilgi vermemektedir (Polat, 2006). Bu durum bu araştırmanın sınırlılıklarından biridir. Türkiye'deki evlilik dışı ilişkileri anlamak için daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır. Yine duygusal ve cinsel aldatmaya dair de bilgi veren ölçme araçlarının geliştirilerek ve kullanılarak yapılacak çalışmaların bu alandaki eksikliği gidereceği düşünülmektedir. Yine bu çalışmada eğitim seviyesi yüksek bir grupta çalışılmıştır. Bu durumun katılımcıların ölçekleri doldururken kendilerini olmak istedikleri gibi gösterme eğiliminde

olduđunu dūřündürmektedir. Bu konuda farklı eđitim ve ekonomik durumdaki kiřilere de ulařılmasının daha kontrollü sonuçlar vereceđi dūřünlmektedir.

KAYNAKLAR

- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). *Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation*. Hillsdale, N.J.: Erlbaum.
- Anderson, S.A., Russel, C.S., & Schumm, W.R. (1983). Percieved mariatal quality b and family life - cycle categories: A further analisis. *Journal of Marriage and The Family*, 45, 127–139.
- Atkins, D.C., Baucom, D. H., & Jacobson, N. S. (2001). Understanding infidelity: Correlates in a national random sample. *Journal of Family Psychology*, 15(4), 735-749.
- Bretherton, I. (1992). The origins of attachment theory: John Bowlby and Mary Ainsworth. *Developmental Psychology* 28 (5): 759
- Bartholomew, K., & Horowitz, L.M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of four category model. *Journal of Personal Social Psychology*, 61(2), 44- 226.

- Blow, A. J., & Hartnett, K. (2005). Infidelity in committed relationships II: a substantive review. *Journal of Marital and Family Therapy*, 31(2), 217-33.
- Bonds-Raacke, J. M., Bearden E.S., Carriere N. J., Anderson E.M., & Nicks S.D. (2001). Engaging distortions: Are we idealizing marriage? *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 135(2), 179 – 184.
- Callan, V.J. (1983) .The voluntarily childness and their perceptions of parenthood and childness. *Journal of Comparative Family Studies*,14, 87-96.
- Carnes, P. (1983). Out of the shadows. Minneapolis, M.N: CompCare Publishers.
- Collins, N.L. (1996). Working models of attachment: Implications for explanation, emotion and behavior. *Journal of Personality and Social Psychology*, 71, 4, 810 – 832.
- Çavuşoğlu, Ş. (2004). Evli çiftlerin benlik saygıları ve evlilik uyumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Yayınlanmamış Lisans Tezi*. Ankara Üniversitesi.
- Davila, J., Karney, B.R., & Bradbury, T.N. (1999). Attachment change processes in the early years of marriage. *Journal of Personality and Social Psychology*, 76(5), 783-802.
- Dollahite, D. C., & Lambert, N. M. (2007). Forsaking all others: How religious involvement promotes marital fidelity in Christian, Jewish, and Muslim couples. *Review of Religious Research*, 48(3), 290-307.
- Dorff, E. N. (2008). The practice of marriage and family counseling and Judaism. J. Duba Onedera (Ed.), *The role of religion and marriage and family counseling içinde* (pp. 135-152). New York: Taylor and Francis.
- Dökmen, Z. Y., & Tokgöz, Ö. (2002). Cinsiyet, eğitim cinsiyet rolü ile evlilik doyumu, eşle algılanan benzerlik arasındaki ilişkiler. XII. Ulusal Psikoloji Kongresi, ODTÜ, Ankara.
- Dönmez, A. (2000). Bağlanma: Yakın ilişkilerle ilgili araştırmalar için bir çerçeve. *Türk Psikoloji Bülteni*, 16 (17), 29-50.

- Duba, J. D. (2006). Marital satisfaction and coping strategies of couples married over 40 years. Unpublished raw data.
- Duba, J. D., Kindsvatter, A., & Lara, T. (2008). Treating Infidelity: Considering Narratives of Attachment. *The Family Journal*, 16, 293.
- Erbek, E., Bestepe, E., Akar, H., Eradamlar, N. & Alpkar, R. L. (2005). *Evlilik Uyumu.DüsünenAdam*, 18(1), 39-47.7 Haziran 2006, http://www.logos.com.tr/tr/p_dusunen012005.asp.
- Erwin, P., Salter, K., Purves, D. (2001). Attachment style, family and romantic relationships. *Psychological Reports*, 88, 1251–1252.
- Feeney, J.A., & Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 281-291.
- Fıfıloğlu, H. (1992). Lisansüstü öğlencilerin evlilik uyumlarının karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*. 7(28). 16 – 23.
- Fraley, R.C., & Shaver, P.R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology*, 4, 132-154.
- Fricker, J. (2006). Predicting infidelity: the role of attachment styles, lovestyles, and the investment model. *Scientific Commans*, 67.
- Gallo, L.C., & Smith, T.W.(2001). Attachment style in marriage: Adjustment and responses to interaction. *Journal of Social and Personal Relationships*. 18(2), 263 – 289.
- Giddens, A. (2000). *Sosyoloji*. (çev: Özel ve Güzel). Ankara: Ayraç Yayınevi.
- Glass, S.P., & Wright, T.L. (1992). Justifications for extramarital relationships: The association between attitudes, behaviors and gender. *Journal of Sex Research*, 29(3), 361 – 387.
- Glass, S.P. (2003). *Not “just friend”; Rebulding trust and recovering your fanity after infidelity*. New York: Free Press.

- Gordon, K.C., Baucom, D.H., & Snyder, D.K. (2005). Treating couples recovering from infidelity: An integrative approach. *Journal of Clinical Psychology, 61* (11), 1393-1405.
- Gottman, J., & Silver, N. (Ed.) (1996). *Evliliği Sürdürmenin Yedi İlkesi*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Gökmen, A. (2001). Evli eslerin birbirlerine yönelik kontrolçülük ve bağımlılık algılarının evlilik doyumu üzerindeki etkisi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Hacettepe Üniversitesi.
- Grav, I., & Doll, J. (2003). Effects of attachment styles on the experience of equity heterosexual couples relationships. *Experimental Psychology, 50*(4), 298-310.
- Güngör, D. (2000). Bağlanma stillerinin ve zihinsel modellerin kuşaklararası aktarımında anababalık stillerinin rolü. *Yayınlanmamış Doktora Tezi*. Ankara Üniversitesi.
- Hamamcı, Z. (2005). Dysfunctional relationship beliefs in marital satisfaction and Adjustment. *Social Behavior and Personality, 33*(4), 313-328.
- Hasta, D. (1996). Ev işi paylaşımında hakkaniyet algısı ile evlilik doyumu ilişkisi. *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara.
- Hazan, C., & Shaver, P.R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology, 52*, 511-524.
- Hazan, C., & Shaver, P.R. (1990). Love and work: An attachment theoretical perspective. *Journal of Personality and Social Psychology, 59*, 270-280.
- Henry, K., & Holmes, J. (1998). J.A. Simpson & W.S. Rholes (Ed). *Attachment theory and close relationships içinde* (pp 280-316). New York: Guilford Press.

- Hovardaoğlu, S. (1996). Sosyal Mübadele: Evlilikle ilgili bir değerlendirmelere etkisi. *Türk Psikoloji Dergisi* 11(36).
- Işınsu, M. (2003). İkili ilişki biçimi ve süresiyle bağlanma stilleri arasındaki bağlantılar. *A. Ü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara.
- Janus, S. & Janus, C. (1993). *The Janus report on sexual behavior*. New York: John Wiley & Sons.
- Kudiaki,Ç. (1999) Bilişsel davranışçı terapisinin evlilik sorunlarına yönelik formülasyonu. *Türk Psikoloji Yazıları*, 2(4).1 – 115.
- Kudiaki, Ç. (2002). Cinsel doyum ve evlilik uyumu arasındaki ilişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Ankara Üniversitesi.
- Liu, C. (2000). A theory of marital sexual life. *Journal of Marriage and the Family*, 62,363-374.
- Lussier, Y., Sabourin, S., & Turgeon, C. (1997). Coping Strategies as Moderators of the relationships between Attachment and Marital Adjustment. *Journal of social and personal relationships*. 14(6).777 – 791.
- Marianne, A., Horesh, N., Lin-Stelin, T. (1999). Infertility and adjustment in women: The effectes of attachment styles and social support. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*, 6 (4). 463-479.
- Mikulincer, M. (1998). Adult attachment style and individual differences in functional versus dysfunctional experiences of anger. *Journal of Personality and Social Psychology*, 72, 2, 513-524.
- Moultrup, D. (1990). *Husbands, wives & lovers: The emotional system of Thee Extramarital affair*. New York: Guilford Press.
- Orebin, M., Morgolin, G., & John, R. (1995). Relation among marital conflict, child coping and child adjustment. *Journal of Clinical Child Psychology*, 24, 346-361.

- Özugurlu, K. (1985). *Evlilik raporu*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- Norment, L. (1998). Infidelity: Why men cheat. *Ebony*, 54(1).
- Platt, R. A., Nalbone, D. P., Casanova, G. M., & Wetchler, J. L. (2008). Parental conflict and infidelity as predictors of adult children's attachment style and infidelity. *American Journal of Family Therapy*, 36, 149-161.
- Polat, D. (2006). Evli bireylerin evlilik uyumları, aldatma eğilimleri ve çatışma eğilimleri arasındaki ilişkinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yayınlanmamış *Yüksek Lisans Tezi*. Ankara Üniversitesi.
- Seal, D.W., Agostinelli, G., & Hannett, C. (1994). Extradynamic romantic involvement: Moderating effects of sociosexuality and gender. *Journal of Sex Research*, 31, 1-22.
- Shi, L. (2003). The association between adult attachment styles and conflict resolution in romantic relationships. *The American Journal of Family Therapy*, 31, 143 – 157.
- Shackelford, T. K., Michalski, R. L., & Schmitt, D. P. (2004). Upset in response to a child's partner's infidelities. *European Journal of Social Psychology*, 34(4), 489-497.
- Sümer, N., Güngör D., (1999) Yetişkin bağlanma stilleri ölçeklerinin Türk örneklemini üzerinde psikometrik değerlendirmesi ve kültürlerarası bir karşılaştırma. *Türk Psikoloji Dergisi*, 14(43), 71 – 109.
- Solmuş, T. (2003). Romantik bağlama(II) İlişkisel değişkenler ve ilişki süreci: *Türk Psikoloji Bülteni*, 9 (28–29), 99 – 208.
- Sprecher, S. (1998). Social exchange theories and sexuality -the use of theory in research and scholarship on sexuality. *Journal of Sex Research*, 35(1), 32-43.
- Subotnik, R. (2007). Cyber-infidelity. In P. R. Peluso (Ed.), *Infidelity: A practitioner's guide to working with couple in crisis içinde* (pp. 169-190). New York: Taylor and Francis.

- Thoburn, J., & Whitman, D. M. (2004). Clergy Affairs: Emotional investment, longevity of relationship and affair partners. *Pastoral Psychology*, 52(6), 491-506.
- Tucker, J.S., & Anders, S.L. (1999). Attachment style, interpersonal perception accuracy and relationships satisfaction in dating couples. *Personality and Social Psychology*, 25(4), 403 – 412.
- Tutarel –Kışlak, Ş. (1996) Cinsiyet, evlilik uyumu, depresyon ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkileri üzerine Bir Araştırma. *Yayınlanmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi. Ankara.*
- Tutarel –Kışlak, Ş. (1997). Evlilik uyumu ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiler. *Türk Psikoloji Dergisi*, 12(40), 55 – 56.
- Tutarel –Kışlak, Ş. (1999). Evlilik uyum ölçeğinin güvenilirlik ve geçerlilik çalışması. *3P(Psikiyatri psikoloji psikofarmakoloji) Dergisi*, 7(1), 50 – 57.
- Tutarel –Kışlak, Ş., & Çabukça, F. (2000). Empati ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. *Aile ve Toplum Dergisi*. 35 – 41.
- Tutarel-Kışlak, (2006). Tutarel-Kışlak, Ş., & Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik uyumu, bağlanma biçimleri, yüklemeler ve benlik saygısı arasındaki ilişkiler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 3(9), 61-68.
- Vaughan, P. (2003). *The monogamy myth: A personal handbook for recovering from affairs*. New York: Newmarket Press.
- Walker, T. R. & Ehrenberg, M. F. (1998). An exploratory study of young persons' attachment styles and perceived reasons for parental divorce. *Journal of Adolescent Research*, 13, 320-343.
- Weiss, R. (1991). *Attachment in adult life*. London: Routledge.
- Yeniçeri, Z., & Kökdemir, D. (2006). University students' perceptions of, and explanations for, infidelity: The development of the infidelity questionnaire. *Social Behavior and Personality*, 34(6), 639-650.

- Yıldırım, F. (1996). Banka çalışanlarında iş doyumu ve algılanan rol çatışması ile tükenmişlik arasındaki ilişki. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Hacettepe Üniversitesi.
- Yumbul, C., Cavusoglu, S., & Geyimci, B. (2010). The effect of childhood trauma on adult attachment styles, infidelity tendency, romantic jealousy and self-esteem. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 5, 1741-1745
- Zink, D. W. (2008). The practice of marriage and family counseling and conservative Christianity. In J. Duba Onedera (Ed.), *The role of religion and marriage and family counseling* (pp. 55-72). New York: Taylor and Francis.
- Zubaroglu, S. (16). Türkiye’de çocuklu eşler arasında iletişim biçimleri ve iletişim çatışmalarının düzenlenmesi. *IX. Ulusal Psikoloji Kongresi*. Bursa.

EKLER

EK 1: KİŞİSEL BİLGİ FORMU

Değerli katılımcı,

Aşağıdaki soruları yanıtlayarak, bir araştırmaya ışık tutacak verilerin toplanmasına katkı sağlamış olacaksınız. Elde edilecek verilerin bilimsel bir nitelik taşıması ve güvenilir olması için, size verilen soru listelerini doğru ve samimi bir şekilde cevaplamanız gerekmektedir. Soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Cevaplanmamış soruları olan formlar değerlendirmeye alınmayacaktır. Bu nedenle tüm soruları eksiksiz doldurduğunuzdan lütfen emin olunuz. Cevaplarınız kesinlikle gizli tutulacak ve toplu olarak değerlendirilip yalnızca bu araştırma için kullanılacaktır. Bireysel değerlendirme yapılmayacağı için isim bilgisi alınmamaktadır.

Katkılarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

1. Cinsiyetiniz: K () E ()

2. Yaşınız:

3. Eğitim Durumunuz: () Okur-Yazar () İlkokul () Ortaokul () Lise
ve Dengi

() Üniversite () Yüksek Lisans-Doktora

4. Kendinizi aşağıdaki gelir gruplarından hangisinde görüyorsunuz?

() Alt () Alt-Orta () Orta () Üst-Orta () Üst

5. Çalışıyor musunuz: () Evet () Hayır () Emekli

6. Kaç yıldır evlisiniz?

8. Sahip olduğunuz çocuk sayısı:

9. Genel bir sağlık probleminiz var mı? () Evet () Hayır

10. Bu güne kadar psikiyatrik bir tanı ile yardım aldınız mı? () Evet () Hayır

EK 2: İLİŞKİ ÖLÇEKLERİ ANKETİ

Aşağıdaki maddeler romantik ilişkileriniz dahil olmak üzere, yakın ilişkilerinizde (arkadaşlık, dostluk gibi) hissettiğiniz duygulara ilişkindir. Sizden, genel olarak yakın ilişkilerinizde yaşadıklarınızı dikkate alarak aşağıdaki ifadeleri değerlendirmeniz istenmektedir. Aşağıdaki maddeleri yakın ilişkide olduğunuz kişileri düşünerek cevaplandırınız. Her bir maddenin ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne oranda yansıttığını karşısındaki 4 aralıklı ölçek üzerinde değerlendiriniz.

1.....23.....4

Hiç Katılmıyorum Katılmıyorum Katılıyorum Tamamen Katılıyorum

1. Başkalarına kolaylıkla güvenmem.....
2. Kendimi bağımsız hissetmem benim için çok önemli.....
3. Başkalarıyla kolaylıkla duygusal yakınlık kurarım.....
4. Başkalarıyla çok yakınlaşırsam incitileceğimden korkuyorum.....
5. Başkalarıyla yakın duygusal ilişkilerim olmadığı sürece oldukça rahatım.....
6. Başkalarıyla tam anlamıyla duygusal yakınlık istiyorum.....
7. Yalnız kalmaktan korkarım.....
8. Başkalarına rahatlıkla güvenip bağlanabilirim.....
9. Başkalarına tamamıyla güvenmekte zorlanırım.....
10. Başkalarının bana dayanıp bel bağlaması konusunda oldukça rahatımdır.....
11. Başkalarının bana, benim onlara verdiğim kadar değer vermediğinden kaygılanırım.....
12. Kendi kendime yettiğimi hissetmem benim için çok önemlidir.....

13. Başkalarının bana bağlanmamalarını tercih ederim.....
14. Başkalarıyla yakın olmak beni rahatsız eder.....
15. Başkalarının bana, benim istediğim kadar yakınlaşmakta gönülsüz olduklarını düşünüyorum.....
16. Başkalarına bağlanmamayı tercih ederim.....
17. Başkaları beni kabul etmeyecek diye korkarım.....

EK 3: EVLİLİK UYUMU ÖLÇEĞİ

1. Bu maddede yer alan ölçeği kullanarak, bütün yönleri ile evliliğinizdeki mutluluk düzeyini en iyi temsil ettiğine inandığınız noktayı **daire** içine alınız. Ortadaki 'mutlu' sözcüğü üzerindeki nokta, çoğu kişinin evlilikten duyduğu mutluluk derecesini temsil eder ve ölçek kademeli olarak sol ucunda evliliği çok mutsuz olan küçük bir azınlığı, sağ ucunda ise evliliği çok mutlu küçük bir azınlığı temsil etmektedir.

0	1	2	3	4	5	6
Çok						Çok
mutsuz			Mutlu			mutlu

Aşağıdaki maddelerde verilen konulara ilişkin olarak, siz ve eşiniz arasındaki **anlaşma ya da anlaşmazlık** derecesini yaklaşık olarak belirtiniz. Lütfen her maddeyi değerlendiriniz.

Her zaman	Hemen her	Ara sıra	Sıklıkla	Hemen her	Her zaman
anlarız	zaman	anlaşamadı-	anlaşamayız	zaman anlaşamayız	anlaşamayız
	anlarız	ğımız olur			

2. Aile

bütçesini () () () () () ()
idare etme

3.Boş zaman

etkinlik- () () () () () ()
leri

4.Duygu-

ların () () () () () ()
ifadesi

5.Arkadaş-

lar () () () () () ()

6.Cinsel

ilişkiler () () () () () ()

7.Toplumsal

kurallara

uyma () () () () () ()

(doğru,iyi

veya uygun

davranış)

8.Yaşam

felsefesi () () () () () ()

9.Eşin akra-

balarıyla () () () () () ()
anlaşma

Lütfen evliliğinizi en iyi ifade ettiğine inandığınız bir cevabın altını çiziniz.

10. Ortaya çıkan uyumsuzluklar genellikle:

erkeğin susması ile

kadının susması ile

karşılıklı anlaşmaya varılarak

sonuçlanır

11. Ev dışı etkinliklerinizin ne kadarını eşinizle birlikte yaparsınız?

hepsini

bazılarını

çok azını

hiçbirini

12. Boş zamanlarınızda genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih edersiniz?

dışarıda bir şeyler yapmayı

evde oturmayı

Eşiniz genellikle aşağıdakilerden hangisini tercih eder?

dışarıda bir şeyler yapmayı

evde oturmayı

13. Hiç evlenmemiş olmayı istediğiniz olur mu?

sık sık

arada sırada

çok seyrek

hiçbir zaman

14. Hayatınızı yeniden yaşayabilseydiniz,

aynı kişiyle evlenirdiniz

farklı bir kişiyle evlenirdiniz

hiç evlenmezsiniz

15. Eşinize güvenir, sırlarınızı ona açar mısınız?

hemen hemen hiçbir zaman

nadiren

çoğu konularda

her konuda

EK 4: ALDATMA EĞİLİMİ ÖLÇEĞİ

Bu ölçekte, evliliğiniz ile ilgili duygu ve düşüncelerinizi değerlendirmeniz istenmektedir. Her bir ifadeyi okuduktan sonra, buna ne derecede katıldığınızı ya da katılmadığınızı cevap için ayrılan yere (X) koyarak işaretleyiniz.		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1.	Eşimle iletişim çatışması yaşadığım dönemlerde, beni anlayacak bir partner isterim.					
2.	Eşimle düzenli aralıklarla cinsel ilişkiye giremediğimde (iş seyahatleri vs.), bu dönemlerde başkasıyla birlikte olmayı deneyebilirim.					
3.	Zaman zaman, beni daha mutlu edebilecek bir başkasıyla birlikte olmayı düşünürüm.					
4.	Eşimden aldığım cinsel doyum düşük olsa da, başkasıyla birlikte olmayı düşünmem.					
5.	Evliliğimi artık kurtaramayacağımı hissettiğimde (her şeye rağmen devam edecek ya da boşanmayla sonuçlanacak), hayatımda başka birinin olması için açık kapı bırakırım.					
6.	Eşim kendine ayrı bir sosyal çevre edinip onlarla yoğun bir ilişki içine girdiğinde; ben de ortak ilgilerimizi, hobilerimizi paylaşacağım bir partnerle vakit geçirmeyi deneyebilirim.					
7.	Eşimden daha güzel/yakışıklı, çekici bir partnerle birlikte olmayı da düşünürüm.					
8.	Giderek eşime olan sadakatim azalıyor.					
9.	Evliliğimdeki romantizm bitse de, bunu bir başkasıyla gidermeyi düşünmem.					
10.	Eşimden başka bir partneri düşünmek bile kendimi suçlu hissetmeme neden olur.					
11.	Sevgi, anlayış ve desteğe ihtiyacım olduğunda; yine de bu isteğime eşimden başka bir partnerin karşılık vereceğine inanmıyorum.					
12.	Eşimle yaşayamadığım fantezileri gerçekleştirebileceğim bir teklif aldığımda, bunu değerlendirebilirim.					
13.	Eşimin kıskanç davranışları, başka bir partnere yönelmeme neden olabilir.					
14.	Salt farklı bir heyecan yaşamak için, eşimden başkasıyla birlikte olmam.					
15.	Tek eşlilik bana göre değil.					

16	Eşimden ayrılmayı düşünsem de, başka biriyle birlikte olmam.						
17	Evliliğimdeki mutsuzluğun, başkasıyla birlikte olmama neden olacağını sanmıyorum.						
18	Eşimin fiziksel çekiciliği azalsa da, başka bir insanı çekici olduğu için tercih etmem.						
19	Eşimin yoğun ilgisi, beni başka bir partnere itebilir.						
20	Eşimle anlaşamam da “keşke başka biriyle evli olsaydım” diye düşünmem.						
21	Eşim bakımsız olduğunda, bakımlı ve hoş biriyle birlikte olmayı isterim.						
22	Eşim karı-koca rolünü, ana-baba rolünün arkasına atarsa başkasıyla birlikte olabilirim.						
23	Evliliğimi hiçbir koşulda riske atmam.						
24	Eşimin başka biriyle birlikte olduğunu öğrensem, ben de bir başkasıyla birlikte olmayı denerim.						
25	İlişkimiz rutinleştiğinde yeni heyecanlar yaşamak için başkasıyla birlikte olabilirim.						
26	Elimde olmadan, salt ortamın uygun olması nedeniyle; başkasıyla birlikte olabilirim.						
27	Eşim bana zaman ayırmasa da, hayatıma başka bir partneri almayı düşünmem.						
28	Karşımdaki insan istedi diye, onunla birlikte olmam.						
29	Eşim başkasıyla birlikte olmamı hak ediyor.						
30	Eşim geçici cinsel işlev bozukluğu yaşarsa, cinsel ilişki için bir başkasıyla birlikte olmayı düşünürüm.						

ÖZGEÇMİŞ

24 Temmuz 1983, Balıkesir doğumlu olan Z. Şeyma Çavuşoğlu, üniversite eğitimini Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Psikoloji Bölümünde birincilikle tamamladı.

2004 -2006 yılları arasında, Özel bir okulda psikolog olarak öğrenci ve ebeveynlerle çalıştı. Çift ve aile terapisi, EMDR I ve EMDR II eğitimlerini alan Çavuşoğlu, 2007- 2010 yılları arasında İBB Kadın ve Aile Sağlığı Merkezleri Psikolojik Destek Birimi'nde psikolog ve koordinator olarak çalıştı. Kadın ve Aile sağlığı Psikolojik Destek Hizmeti kapsamında “Engelli Çocuk ve Ebeveynleri ile Çalışma”, “Güngören Patlaması Sonrası Krize Müdahale Çalışması” projelerinde yer almıştır.

2009 yılından itibaren Psikoloji İstanbul Danışmanlık, Eğitim ve Araştırma Merkezi bünyesinde çalışan Çavuşoğlu, halen burdaki görevine devam etmektedir.